

Ingen monumenter, ingen historie, ingen fortid?

Speciale omhandlende Erindringshistorie

31. MAJ 2021

SOFIE PAASKE VINTHER-JENSEN

Aalborg Universitet. Institut for Politik og Samfund. Historie. 10. semester.

Vejleder: Ivan Lind Christensen

Antal tegn: 145.564

Ingen monumenter, ingen historie, ingen fortid?

Abstract

Black Lives Matter (BLM) has arisen as a social movement in response to the numerous killings of African Americans. It has profound impact on how individuals and communities view their repressive histories and their present environment. The movement has managed to greatly influence the questioning of everyday landscape, but most importantly for this paper; it has greatly influenced the role of official memory in the erection, maintenance, or removal of monuments and memorials. Especially monuments and memorials with a connection to the colonial heritage.

This Paper will examine the problematic debate about statue with a colonial past. I will try to shed some light on these phenomena and highlight the tension that exist between acknowledgment and removal of racist, or in otherwise problematic memorials and monuments. Furthermore, this paper will examine what monuments and memorials connected to the slave trade or colonial past have of importance for memory in a time of massive changes.

Indholdsfortegnelse

<i>Abstract</i>	1
<i>Indledning</i>	4
<i>Problemformulering</i>	5
<i>Præsentation af kildemateriale</i>	6
<i>Afgrænsning og relevans.</i>	10
<i>Forskningsoversigt</i>	10
<i>Erindring</i>	10
<i>Racisme</i>	14
<i>Metode og teori</i>	17
<i>Uddybelse af teori</i>	20
<i>Erindring</i>	22
<i>Den individuelle og kollektive erindring</i>	24
<i>Eksperimentet af Thelen og Rosenzweig</i>	26
<i>Black Live Matter</i>	27
<i>Fra et øjeblik handling til en verdensomspændende bevægelse</i>	28
<i>Kritik</i>	30
<i>Undersøgelse af de tre monumenter</i>	32
<i>Roden til problemet?</i>	34
<i>Historisk baggrund</i>	34
<i>Historiebrug kontra misbrug</i>	38
<i>Tilbageerobringen</i>	40
<i>Winston Churchill</i>	41
<i>Debatten skifter kurs</i>	41
<i>Den "perfekte" helt</i>	43
<i>Rytterstatuen på Amalienborg</i>	47
<i>Grupperinger og nyt fokus</i>	47
<i>Kritikken af Black Lives Matter Danmark.</i>	49
<i>Bliver vi historieløse? Debatten spidser til.</i>	52
<i>Nye fortællinger</i>	55
<i>Aldrig mere statuer?</i>	55
<i>Historien er ikke hugget i sten</i>	58
<i>Er nutidens morale mere korrekt end datidens?</i>	59
<i>Giver mindesmærker mening i dag?</i>	61

<i>Nye tider</i>	63
<i>Konklusion</i>	68
<i>Litteraturliste</i>	70
<i>Bøger</i>	70
<i>Artikler</i>	71
<i>Hjemmesider</i>	72

Ingen monumenter, ingen historie, ingen fortid?

Indledning

Som et resultat af den aktuelle racedebat, som i øjeblikket finder sted rundt om i verden, er man nu i gang med at fjerne statuer af personer med tilknytning til slaveriet og/eller den koloniale historie. Men hvad gavner det at fjerne mindesmærker og monumenter?

I løbet af de seneste år har man, i forbindelse med Black Lives Matter bevægelsens fremmarch set solidaritetsbevægelser, demonstrationer og voldsomme diskussioner opstå. Disse har spredt sig som en steppebrand efter politidrabet på den afrikansk amerikanske George Floyd. En bølge af vredesudbrud rettet, i begyndelsen primært mod det amerikanske samfunds systemopbygning, har nu skiftet retning og blevet til en debat om statuer med tilknytning til slaveriets historie og/eller den koloniale historie. Debatten begyndte ved sydstatsmonumenterne i USA, men har siden spredt sig til andre dele af verden. End ikke en statue af Winston Churchill i London er gået fri for hærværk. I Belgien har demonstranter set sig vrede på statuer af kong Leopold II, og det i sådan en grad at myndighederne er begyndt, at fjerne statuer for at undgå demonstranternes vrede.

I Danmark er ingen statuer blevet fjernet endnu, men det seneste stykke tid er man også herhjemme begyndt på ny, at diskutere betydningen af statuer, bygninger og gadenavne, som har forbindelse til slaveri og kolonialisme.

Men historien er fyldt med væltede statuer. I middelalderen ødelagde kristne skulpturer fra antikkens Rom. I 1500-tallet under den spanske erobring af Mexico ødelagde man aztekernes og inkaernes templer. Under den ungarske opstand i 1956 blev en otte meter høj statue af Stalin væltet i Budapests gader, og ved Sovjetunionens opløsning blev adskillige statuer af Lenin fjernet (Gøttsche, 2020). Der findes talrige eksempler, hvor monumenter, mindesmærker, pladser m.fl. fjernes, det er derfor ikke noget nyt når statuer rives ned, fjernes eller væltes. Det er altså ikke et nyt fænomen, at monumenter bliver revet ned, eller at grupperinger ønsker enkelte monumenter fjernet. Men forskellen på monumentnedrivningen som man så det efter eks. 2. Verdenskrig, Murens Fald og Saddam Husseins Fald er, til dels, at de nedrivninger som man oplever nu, ikke sker efter et regimeskifte, men derimod fremstår som et led i en

langtrukken kamp med kolonialismen. Denne "kamp" kan ses som et opgør med fortiden og nogle af de "helte" som fortsat betragtes som vigtige historiske personer. De opgør man har set igennem historien, i forbindelse med regimeskifte er svære nok i sig selv, men når man taler om kolonitiden, er der ikke tale om et definitivt skifte fra et regime til et andet. Det er derimod en global modstandskamp, som kan påpeges at være lige så gammel som kolonialismen selv. Den indeholder alt fra historiske oprør mod slaveriet til uafhængighedskrige til borgerrettighedsbevægelser. Den bringer os igennem historien og viser en fortsat kamp mod gæld, voldsom fattigdom, en global ulighed for slet ikke at tale om den massive racediskrimination.

Drabet på George Floyd kan derfor ses som endnu en påmindelse om, at den kamp som har fundet sted i århundreder, endnu ikke er afsluttet, samt at mange af de betydningssystemer, hierarkier og magtrelationer, som blev til under kolonitiden, fortsat strukturerer vores hverdag.

Igennem dette projekt vil diskussionen omhandlende, hvorvidt statuer og monumenter med relation til kolonitiden og slavehandel skal rives ned og/eller fjernes bliver undersøgt. Hvilken betydning en statue eller et monument har for erindring, samt hvad en nedrivning har af betydning. Dertil i forlængelse af dette vil dette projekt undersøge, hvordan erindring stedfæstes. Yderligere vil bølgen af demonstrationer blive undersøgt: For kan man virkelig sammenligne de begivenheder, som foregår i USA med den debat, som foregår i Europa?

Problemformulering

Til undersøgelserne af dette projekt er der udfærdiget følgende problemformulering:

Hvad har monumenter og mindesmærker af slaveejere og personer med tilknytning til den koloniale historie og slaveriet af betydning for erindring i en brydningstid?

Projektet vil tage udgangspunkt i tre af de statuer, som har været en del af debatten omhandlende fortidens "store" mænd. Disse er placeret forskellige steder i verden og har vidt

forskellig tilknytning til slavehandel og den koloniale historie. Dette projekt vil derfor se på hvordan denne evt. betydning kommer til udtryk i monumenter af historiske personligheder såsom sydstatsgeneralen Robert E. Lee, Englands tidligere premierminister Winston Churchill, og Kong Frederik V af Danmark?

Præsentation af kildemateriale

Igennem dette projekt vil der blive gjort brug af forskellige primærkilder. Disse vil være monumenter eller mindesmærker over kendte historiske personer med tilknytning til slavehandel/ejerskab eller den koloniale historie. Da formålet for dette projekt er at se, hvilken betydning erindring har for monumenter og mindesmærker i en brydningstid, vil de udvalgte cases være valgt ud fra den debat som i øjeblikket føres i det offentlige rum.

Første kilde, som vil blive undersøgt, er den omdiskuterede statue af den amerikanske sydstatsgeneral Robert E. Lee. Robert E. Lee monumentet er en udendørs rytterstatue i bronze som forestiller generalen og hans hest Traveller. (Se illustration 1). Denne er placeret i Charlottesville, Virginia i Charlottesville og Albermarle County Courthouse Historic District. Statuen blev bestilt i 1917 og placeret i 1924. I 1997 kom den på National Register of Historic Places's liste over steder, distrikter, bygninger mm. som er af historisk værdi for bevaring for eftertidens generationer (National Park service).

Statuen har længe været omdiskuteret, og spørgsmålet om hvorvidt statuen skal fjernes eller forblive på sin plads er stadig ubesvaret.

Illustration 1: Robert E. Lee monumentet i Charlottesville, Virginia

Anden primærkilde er monumentet over Englands tidligere primærminister Winston Churchill. Denne blev afsløret i 1973 af Churchills enke, Clementine Baroness Spencer-Churchill (Howard, 1973). Statuen er placeret på Parliament Square i London overfor Palace of Westminster. Statuen er formet i bronze og omkring 3.7m høj. På statuens "fod" står *Churchill* hugget ind i sten. (se illustration 2). Statuen forestiller Churchill stående, med sin hånd hvilende på sin stok. Han bærer derudover en "greatcoat"; en lang, varm og tung frakke, som særligt blev båret af soldater ud over deres uniform. Denne type jakke blev derudover givet til mænd som ikke længere var i stand til at udføre deres militære pligter (Cambridge dictionary). Den måde, hvorpå Churchill står er baseret på et fotografi (se illustration 3) fra 1941. Fotografiet er taget efter bombningen af Chamber of the House of Commons, hvor Churchill inspicere skaderne (alamy).

Illustration 2: Winston Churchill monumentet på Parliament Square, London.

Illustration 3: Churchill inspicere skaderne.

Den sidste statue, som vil blive undersøgt, er rytterstatuen af Frederik V af Danmark. Denne er placeret på Amalienborg i København og forestiller som sagt den tidligere konge, Frederik V, siddende til hest. Statuen er placeret midt på den store slotsplads og iscenesætter dermed Frederik V som inkarnationen af det enevældige styre. Yderligere er det værd at nævne, at denne type statue, med kongeskikkelsen til hest var den romerske imperatorskikkelse. Det vil sige, at statuen indeholder de klassiske gevandter, kommandostaven og laurbærkransen (Kongehuset).

Arbejdet med statuen går helt tilbage til 1754, hvor selve forarbejdet varede 14år. Statuen blev indviet i 1771, men kom allerede på sokkel i 1768. Dog stod soklen, med den omkringliggende marmorbelægning, gitterværket og kæderne først færdigt i 1774. Sammenlagt har statuen derfor været hele 20år under opbygning. Indskrevet i monumentets sokkel står indskrevet "til minde om folkets kærlighed" som en påmindelse om at denne er en gave fra kongens tro undersåtter(kongehuset).

Illustration 4: Rytterstatuen af Frederik V på Amalienborg slotsplads

Det er ikke til at undgå at bemærke, at de monumenter og/eller mindesmærker som er valgt at inddrage i undersøgelserne, adskiller sig markant fra hinanden. Både i tid, men også i eftermæle repræsentere de noget forskelligt. Alligevel er fælles for dem alle, at de er en del af den debat omhandlende hvad vi som samfund mener er vigtigt at bevare, samt hvilke historiske personer vi skal eller bør hylde. Desuden har alle statuerne den fællesnævner, at samtlige af dem har tilknytning til henholdsvis enten slaveriets historie eller den koloniale historie. Hvilket kommer til udtryk i de tre historiske personligheds præg på verden i deres levetid. Dette vil blive uddybet yderligere gennem de enkelte analyseafsnit.

Spørgsmålet, som heller ikke kan ignoreres i forhold til dette projekts overordnede fokus er, om man kan sidestille de samfundsmæssige problemstillinger, der i øjeblikket foregår i USA. Med den offentlige debat som foregår andre steder i verden. Kan USA's historie indeholdende raceadskillelse og racisme, der trækker tråde helt op til nutiden, sættes i sammenhæng med lande som England og Danmark?

Afgrænsning og relevans.

Jeg ønsker gennem dette projekt at se på erindringshistorie ud fra den voldsomme globale reaktion bevægelsen Black Lives Matter og dennes demonstrationer har haft både individuelt, men også på den kollektive opfattelse af den repræsenterede fortid og de nutidige omgivelser. Gennem dette projekt ønsker jeg ikke, at fokusere på bevægelsens udvikling, fra internetfænomen til global bevægelse, men derimod snarer hvordan bevægelsen har medvirket til, at man i dag oplever en voldsom stigning af hærværk på monumenter og mindesmærker. Jeg vil gennem dette projekt undersøge, hvad der ligger til grund for bevægelsens ønske om ændring af landskabet – ved fjernelse af skulpturer, mindesmærker og monumenter, navneforandringer til gadenavne og pladser m.fl. Helt konkret, vil dette projekt undersøge hvad monumenter og mindesmærker har af betydning for erindring i en brydningstid.

Det har ikke været til at undgå de store protester som har lydt verden over efter drabet på den afrikansk amerikanske George Floyd. Dennes død har været gnisten til en verdensomspændende bevægelses store fremmarch og en ny diskurs i samfundet. Derfor vil dette projekt også omtale tiden for disse protesters opblussen, som en brydningstid. Idet tiden ganske vist er urolig, men hvor man samtidig ser nye tanker og ideer for alvor for fæste, og hvor man nu i dag arbejder sig hen imod nye måder at tolke fortiden.

Forskningsoversigt

Erindring

Historikere har aldrig haft patent på fortiden. Yderligere har disse heller aldrig været enefortolkere af fortiden. Mennesker har igennem århundreder brugt historie i hverdagslivet, og massemedier og politikere deltager i stigende grad i hvorledes historien skal konstrueres. Når historikere arbejder indenfor erindringsfeltet og historiebrugsfeltet, er det nødvendigt at reflektere over, hvordan man skal agere i forhold til de pågældende erindringer og erindringsfællesskaber, samt hvordan man skal forholde sig den historiebrug, som finder sted i mange politiske og sociale sammenhænge.

Dette afsnit vil omhandle noget af den forskning som eksisterer indenfor erindringsfeltet. Det er et meget bredt felt og omhandler både erindring, men også historiebrug.

Begrundet ud fra at forskningen inden for de to felter er så sammenvævet, at de ikke kan skilles ad. Feltet er stort og fortsat ekspanderende, og karakteriseres ved at være flerfaglig, og ved at gøre brug af mange forskellige begreber. Den flerfaglige karakter betyder, at der cirkulerer et overvældende stort antal begreber, som ikke altid er lige let at udrede, dog fælles for dem alle er, at de er forskellige former for erindring (Warring, 2011: 4)

Foregangsmændene indenfor dansk erindringsforskning er Bernard Eric Jensen og Claus Bryld. Begges udgangspunkt var i bund og grund det samme. Begge havde fra begyndelsen af 1980'erne kritiseret, at didaktikken og historiografien havde sat den videnskabelige historieskrivning, dens institutioner og sig selv i centrum (Warring, 2011: 8). Dog adskiller Jensens og Brylds fokus sig derefter. Bryld fremhævede, at historikere i højere grad skulle interessere sig for, at historie produceres og formidles af mange andre end historikere. Han rettede dermed sin opmærksomhed mod den politiske kamp om historie i offentligheden. Jensens centrale udgangspunkt for historiedidaktikken var derimod, at menneskers bevidsthed og historie er et menneskeligt grundvilkår og en del af menneskers livsverden. Det er derfor vigtigt at forstå, hvordan mennesker tænker og bruger historie. Det var derfor historiebevidstheden som var omdrejningspunktet for Jensens forskning, hvorimod det var historiekultur for Bryld (Warring, 2011: 8).

Internationalt er de helt store forskere to franskmænd: Sociologen Maurice Halbwachs, hvis teoretiske arbejde også vil fremgå i dette projekt, og historikeren Pierre Nora.

Maurice Halbwachs, betragtes som den første, som forsøgte at udforske erindringens sociale strukturer. Tre af hans værker er derfor viet til studier indenfor dette forskningsfelt. Ifølge Halbwachs er mennesker kun i stand til at lokalisere, og genkalde egen erindring gennem medlemskab af en social gruppe. Ifølge Halbwachs er erindring derfor en socialt konstrueret realitet, opretholdt og overført af gruppens institutioner og bevidste bestræbelser. For Halbwachs er der ingen mening i, at tale om individuel erindring separeret fra social erindring. Konstruktionen af kollektiv erindring er, ifølge Halbwachs en social aktivitet med eks – og inkluderinger. Erindring eksister derfor kun i den sociale form. Halbwachs understreger dermed, at den enkelte behøver vidnesbyrd og hjælp fra andre til at beslutte, hvad der skal huskes, hvad der skal glemmes, samt hvordan en given oplevelse skal fortolkes. Selv helt

individuelle erindringer har deres sociale dimension, da de forstås gennem sociale forhold (Halbwachs, 1950: 2)

Dette projekt vil dog blandt andet omhandle dynamikken mellem individuelle og kollektive erindringer. Ud over Halbwachs forståelse af erindring, hvor der ikke menes at eksistere en individuel forståelse, kan det være mere produktivt at betragte forholdet mellem erfaret og formidlet erindring som et kontinuum, hvor overgangen fra det ene til det andet er u mærkbar. Personlige erindringer kan opsluges af den kollektive erindring. Individuel erindring er igennem denne opfattelse vævet sammen med andres erindringer. Vi redigerer den personlige erindring så denne passer ind i den kollektive erindrede fortid.

Begivenheder af betydning for den sociale gruppe vi tilhører, og som vi ikke selv har deltaget i, kan forvandles til, hvad vi opfatter som en del af vores personlige erindring. Problemet med at skelne mellem selve begivenheden fra fortællingen om den, kender vi også fra vores individuelle erindring og livshistorie. Andres genkaldelse af fortiden omdanner spærre og maskerer vores egen. Man kan dermed ifølge denne opfattelse sige, at vi "husker" en del, vi ikke selv har oplevet direkte. Dette resulterer i, at vi ikke længere kan skelne mellem erfaret og formidlet erindring. I forhold til den debat som Black Lives Matter bevægelsen har igangsat omkring monumenter og mindesmærker, kan denne forståelse trækkes ned over; vi er så ivrige efter at blive en del af "historien" og herigennem forbinde vores personlige historie med den store historie og den kollektive erindring, at vi omfortolker vores erindring. Hertil kan der trækkes på Peter Burkes udtalelse om, at vi altid omskriver vores biografier på samme måde som den Sovjetiske Encyklopædi. (Lowenthal, 1985: 195-97, Burke, 1989: 98- 109).

Gennem mine undersøgelser ligger min forståelse af erindring som både individuel og kollektiv. Forståelsen af at erindring er socialt konstrueret, er ikke identisk med, at erindring ikke kan være personlig. Individuel erindring kan argumenteres for aldrig, i sin helhed at blive delt med andre. Begrundet ud fra, at det vi husker, personligt rummer en enorm mangfoldighed af detaljer i et væld af sanseindtryk og følelser; lugte, relationer, handlinger, begivenheder m.fl. Jeg er af den opfattelse, at det er det enkelte individ, som erindrer, hvilket gøres mere klart, når man tager i betragtning, at kroppen spiller en vigtig rolle i bevarelsen af erindring. Hertil kan der inddrages James E. Young, som har udtrykt således, at selvom grupper deler socialt konstruerede forestillinger og værdier: disse værende organisatorer for erindring i næsten ens

mønstre, kan individer ikke: "share another's memory more than they can share another's cortex. They share instead the forms of memory, even the meanings in memory generated by these forms, but an individual's memory remains hers alone" (Young 1993)

"Erindring, det er livet... Historie er rekonstruktion... erindring er affektiv og magisk... Historie kræver analyse og kritisk tænkning. Erindring indsætter det huskede som helligt, den altid prosaiske historie ophæver denne tilstand. Erindring er usynlig for alle andre end den gruppe, den binder sammen... Historie derimod tilhører på én gang alle og ingen i og med sit krav om universel gyldighed. Erindring tager sit udgangspunkt i det konkrete, i rum, gestik, billeder og genstande. Historie knytter sig kun til tidsmæssigsammenhæng, til udvikling og til relationer mellem ting. Erindring er absolut, mens historien kun kender til det relative" (Nora, 1984) (oversat).

Pierre Nora definerer gennem sit arbejde ikke kollektiv erindring specielt klart. I værket *La mémoire collective* præsenteres begrebet på følgende måde; i) "Kollektiv erindring er minder om begivenheder, som er oplevet eller overleveret gennem en mundtlig eller skriftlig tradition. ii) Kollektiv erindring er både aktiv erindring og opretholdt af institutioner, ritualer eller historisk forskning og iii) latent erindring eller det han kalder generobret erindring. Ved dette nævnes undertrykte grupperes erindring som eksempel (Warring, 2015: 13) (Nora, 1978: 398).

I modsætning til Halbwachs som kun arbejder med erindring, arbejder Nora også med erindringssteder. Ifølge Nora er det erindringsstederne som legemliggør den kollektive erindring.

"Erindringsstederne er de mest oprindelige fortidsminder. De er det ekstreme udtryk for en erindrende bevidsthed, som har overlevet i en historisk tid, der råber på den, fordi den har forvist den." (Nora, 1984) (oversat)

Nora er af den holdning, at tidsmæssige og topografiske erindringssteder vokser frem i de tidsmæssige perioder og på de steder, hvor der er et brud med fortiden. Gennem Noras forskning kan man dermed fremlægge tre dimensioner i forhold til begrebet omkring erindringssteder: 1) en materiel, hvor erindringen er indskrevet i tid og rum. 2) en symbolsk, hvor erindringen er et minde om det tidligere. 3) en funktionel, som f.eks. et testamente. De aspekter sameksisterer altid. Hvilket kan begrundes ud fra følgende eksempel. Et materielt sted, som et arkiv får først tildelt karakter som værende et erindringssted i det øjeblik, det tillægges

symbolsk betydning. Ligeledes er et rent funktionelt "sted", som f.eks. et testamente eller en veteranforening, først får karakter af erindringssted, når dette er genstand for ritualisering (Nora, 1984)

Erindringssteder er en interessant tilgang til studiet omkring kollektiv erindring. Men Noras teori har som Halbwachs' arbejde en del kritikpunkter. Det er f.eks. uklart, hvad der ligger til grund for disse erindringssteders oprindelse. Dertil også hvordan disse erindringssteder er skabt. Nora argumenterer for, at erindringsstederne er tømt for praksis, men der gives ikke en videre begrundelse af dette. Desuden gives der heller ikke en begrundelse for hvorfor og på hvilken måde de kan bevare en funktion.

Jeg vil derfor mene det ligeledes er interessant at undersøge, hvilken betydning erindringssteder har for erindring i en brydningstid, og dertil også at se på hvordan disse forbinder sig med sociale bevægelser.

Racisme

I dette afsnit vil forskning vedrørende racisme blive gennemgået. Selvom denne form for teori ikke er en del af selve fokus for dette projekt, er selve kernen i debatten omhandlende monumenter og mindesmærker med kolonialhistorisk tilknytning og/eller tilknytning til slaveriet fæstnet i racisme. Derfor er der inddraget forskning omhandlende Racisme, til dels for at undersøge hvorvidt Black Lives Matter bevægelsens kamp imod samfundet, er begrundet i reelle faktuelle problemstillinger. Dertil også for at undersøge Black Lives Matter Bevægelsen grundholdninger. Disse er bygget op omkring den antagelse at struktureret racisme er et fortsat problem i dag. Ifølge bevægelsen er dette en så indgroet tilstand i samfundet, at det fortsat kommer til udtryk i samtlige samfundsmæssige strukturer (Tometi, 2015).

Systematisk racisme kan både anses som et teoretisk koncept og en realitet. Der eksisterer forskning i dag som støtter op om Black Lives Matter bevægelsens påstand. Teori som er baseret på en forsknings støttet antagelse af, at USA blev grundlagt som værende et racistisk samfund. Racisme er derfor, ifølge denne påstand, indlejret i alle sociale institutioner, strukturere og sociale relationer i samfundet.

Begrebet Systematisk racisme er udviklet af sociologen Joe Feagin, og er en populær måde at forklare betydningen af race og racisme. Både historisk, men også nutidigt. Feagin beskriver begrebet og realiteterne knyttet hertil i sin bog *Racist America: Roots, Current Realities, and Future Reparations*. Her bruger Feagin historisk bevis og demografisk statistik til at skabe en teori, som hævder, at De Forenede Stater blev grundlagt igennem racisme. Dette begrundes ud fra, at forfatningen klassificerede sorte mennesker som hvide folks ejendom. Feagin argumentere for, at den juridiske anerkendelse af slaveri baseret på race er en hjørnesten i et racistisk socialt system, hvor ressourcer og rettigheder uretfærdigt blev givet til hvide mennesker og uretfærdigt benægtet til farvede (Feagin, 2000).

Feagin definere systemetisk racisme igennem introduktionen i *Racist America: Roots, Current Realities, and Future Reparations*:

"Systemisk racisme inkluderer den komplekse vifte af antiblakspraksis, hvidtes uretfærdigt opnåede politisk-økonomiske magt, den fortsatte økonomiske og andre ressourcemæssige uligheder langs race og de hvide racistiske ideologier og holdninger skabt for at opretholde og rationalisere hvide privilegier og magter. *Systemisk* her betyder, at de kerne racistiske realiteter manifesteres i hvert af samfundets største dele [...] hver større del af det amerikanske samfund - økonomi, politik, uddannelse, religion, familien - afspejler den grundlæggende virkelighed af systemisk racisme (Feagin, 2000) (oversat).

Teorien om systematisk racisme er påvirket af andre forskere inden for forskningsfeltet herunder blandt andre Stokely Carmichael. Carmichael har arbejdet med den "institutionelle racisme", Udtrykket blev skabt af Carmichael (senere Kwame Ture)(Race: 12) og beskriver samfundsmønstre og strukturer, der pålægger identificerbare grupper undertrykkende, eller på anden måde tildeler disse negative betingelser på grund af deres race eller etnicitet (Greelane, 2019).

Carmichael mente, at der var forskel mellem det personlige bias – denne har specifikke virkninger og kan identificeres og korrigeres relativ let. Og den institutionelle bias, som er mere langsigtet og mere grundlæggende statisk. Carmichaels motivation bag arbejdet lå i, at Carmichael var træt af hvide moderater og uforpligtede liberalere, der følte, at det primære eller eneste formål med borgerrettighedsbevægelsen var hvid personlig

transformation. Carmichaels primære fokus var samfundsmæssig transformation, hvilket kan anses som et langt mere ambitiøst mål (Greelane, 2019).

Ifølge Carmichael skyldtes institutionel racisme i USA et socialt kastesystem, der opretholdt - og blev opretholdt af - slaveri og racemæssig adskillelse. På trods af de love, som håndhævede dette kastesystem, ikke længere var gældende, var de grundlæggende strukturer der endnu. Carmichael og Feagin ligger sig dermed tæt op af hinanden indenfor racismeteorierne, men afviger idet Carmichael er tilhænger af aktivisme, i modsætning til Feagin, som ikke nævner dette. Carmichael mente, at strukturen gradvist kunne falde fra hinanden over en periode på generationer, men at aktivisme ofte er nødvendigt for at fremskynde processen og sørge for et mere retfærdigt samfund (Greelane, 2019).

Du Bois og Booker T. Washington er yderligere to forskere som har arbejdet med racisme og dennes samfundsmæssige påvirkning. Du Bois og Washington undersøgte racisme som et socialt system og ønskede her igennem at finde kuren mod fordomme og diskrimination. Du Bois' undersøgelse, statistiske målinger og sociologiske fortolkning af dette blev offentliggjort i *The Philadelphia Negro*. Du Bois kaldes ofte faderen til samfundsvidenskab, begrundet ud fra at dette var første gang, en sådan videnskabelig tilgang til at studere det sociale fænomen blev lavet. Du Bois så uddannelse som den største våben imod racisme og ønskede derfor at fremme universiteter. Washington derimod fandt det vigtigere at fremme erhvervsuddannelser og derigennem gøre sorte selvhjulpne. Washington er deraf senere blevet kritiseret for at acceptere segregation (Greelane, 2020).

Du Bois ønskede reformer som kunne påvirke det sorte samfund. Hovedmålet var at opmuntre og hjælpe social reform, og mente deraf at Washingtons synspunkter begrænsede sortes borgerrettigheder og deres sociale fremskridt (Greelane, 2020).

Gennem denne korte oversigt over de teoretikere, som har forsket indenfor racisme og dennes påvirkning af samfundet kan man se, at der findes grundlag for Black Lives Matter bevægelsens kamp og deres Black lives Matter- politik. Alligevel står man stadig undrende i forhold til bevægelsens strategi og ledelse i forhold til den vold som er blevet begået mod offentlige monumenter.

Forskere som Caesar Alimsinya Atuire begrundet dette følgende: "For many persons opposed to the pulling down or defacing of statues, the demonstrations in favor of

the Black Lives Matter movement are being hijacked by violent persons whose actions need to be suppressed.” (Atuire, 2020)

Jeg kan til dels forstå sammenhængen mellem den strukturelle racisme i samfundet og statuer med tilknytning til slaveriet eller den koloniale historie, idet disse kan ses som værende produkter af tidligere perioder. Disse kan anses som væres symboler for tidens ideologier. Men jeg vedlægger mig alligevel ikke denne påstand til fulde, idet at statuer ikke har noget med de reelle problemer omkring diskrimination at gøre, dertil kan man gå så vidt at sige at denne debat er kørt af sporet og mistet sit fokus. Hvilket også vil blive yderligere gennemgået senere i projektet.

Metode og teori

Gennem dette projekt vil der blive inddraget en række teoretikere. Disse har alle beskæftiget sig i mere eller mindre grad med kollektiv erindring, samt måden hvorpå vi idag opfatter og tolker historien på.

Første teoretiker er den tyske historiker Reinhardt Koselleck. Koselleck var en af de mest anerkendte tyske historikere i det 20.århundrede. Hans forskningsområde spænder over en bred vifte af emner, med forskning indenfor blandt andet historieteori og begrebs- og sproghistorie, samt historiefagets antropologiske grundlag. Igennem dette projekt vil Kosellecks to metodiske værktøjer indgå. Ifølge Koselleck drives alt historie af menneskers erfaringer og forventninger. Mennesker driver så at sige historisk tid, da de er medier for handlingsforløb af enten social såvel som politisk karakter. Ud fra dette har Koselleck udarbejdet begreberne ”erfaringsrum” og ”forventningshorisont”. Disse betegner et fortidigt rum, som udgør en helhed af forskellige tidsslag, samt et fremtidigt rum, som endnu ikke kan overskues som en horisont (Koselleck, 1985: 259-263).

Kosellecks pointe er at alt historie er nutidigt konstitueret mellem erfaring og forventning, hvilket har en massiv påvirkning på måden der skrives historie på. Holdninger, samfundsopfattelser, tendenser, lad os kalde dem kategorier, ændre sig med tiden. Kategorierne er konstrueret post den historiske fremstilling, og vil derfor ikke fremgå i

kilderne. Disse er i stedet skabt af historikerens egne erfaringer og forventninger, hvilket ikke nødvendigvis har været til stede for fortidige aktører (Koselleck, 1985: 92). Historikeren konstruerer dermed en forestilling af en fortidig fremtid.

En lignende forståelse af den kollektive erindring, samt hvordan mennesker forstår og tolker historien, ses hos ægteparret Jan og Aleida Assmann. Begge beskæftiger sig med kollektiv erindring som en konstant udvælgelses- og forhandlingsproces.

Jan Assmann er tysk egyptolog og religionsforsker. Det gennemgående tema for J. Assmanns forskning er særligt knyttet til begrebet kulturel hukommelse. Med dette menes, at en social gruppe definerer sig og skaber en identitet gennem en fælles opfattelse, samt en bearbejdelse af fælles fortid. Denne gruppes sociale identitet og egen selvopfattelse konkretiseres og vil antage en fast form, dog gennem løbende fortolkning og omfortolkning af en fortid. Denne fortid fastholdes på trods af den løbende enten fortolkning eller omfortolkning som fælles. En vigtig pointe hos J. Assmann er, at uden en sådan tradition vil gruppen ophører med at eksistere. Den kulturelle hukommelse er altså en social proces (J. Assmann, 1-30:2006).

Aleida Assmann er tysk professor i engelsk og litteraturvidenskab. Hendes arbejde har primært fokuseret på kulturanthropologi og kulturel og kommunikativ hukommelse. Hos Aleida Assmann er det i modsætning til Jan Assmanns arbejde, glemslen og ikke-erindringen, som er normen for et samfund. Ifølge A. Assmann kræver erindring en særlig indsats og en vis interesse for nogle typer af genstande eller fortællinger, hvilket jeg vil uddybe senere i teoriafsnittet.

Med Jan og Aleida Assmanns fortolkning af den kollektive erindrings forskellige lag kan vi forstå kollektiv erindring som en dynamisk udvælgelse, fortolkning og betydningstilskrivning af fortiden. Den kollektive erindring er ikke låst eller fastfrosset i tid, men forandre sig i takt med nutidens behov og ændringer i de magt- og verdenshierarkier, der afgør, hvem som har muligheden for at definere, samt institutionalisere samfundets kulturelle erindring (Drachmann, 2017: 46).

En undersøgelse foretaget af Roy Alan Rosenzweig og David Thelen og udgivet i det særdeles tankevækkende projekt *The Presence of the Past. Popular Uses of History in American Life*, italesætter det dikotomiske modsætningsforhold mellem kollektiv og individuel erindring,

samt mellem personlig og offentlig erindring, tidligere omtalt som *popular memory* og *public memory*.

Roy Alan Rosenzweig var amerikansk historiker på George Mason University i Virginia. Igennem sit arbejde har han beskæftiget sig med forskning indenfor blandt andet kollektiv og individuel erindring, samt digital historie (CHNM, Rosenzweig, 2006).

David Thelen er professor i historie ved universitetet i Indiana. Thelen har ligeledes beskæftiget sig med kollektiv og individuel erindring. Han er udover at være medforfatter til projektet *The Presence of the Past. Popular Uses of History in American Life*, også forfatter for andre bøger med samme emne blandt andet *Memory and American History* som også vil blive inddraget i dette projekt.

The Presence of the Past giver et overraskende indblik i hvordan hvide europæiske amerikanere og afrikanske-amerikanere, samt amerikanske indianere indskriver sig selv i større erindringsfællesskaber, samt hvordan de knytter sig identitets- og følelsesmæssigt til disse fællesskaber. Undersøgelsen bekræfter at det giver god mening at se på, hvordan mennesker skaber erindringer og fortællinger, og især hvordan disse bliver sammenflettet og blandet. Undersøgelsen viser der til også, at de sammenflettede erindringer bruger historien til forskellige formål i forskellige livssammenhænge. Hvortil det er muligt at inddrage endnu en historiker.

Božidar Jezerniks er professor i kulturel antropologi ved universitetet i Ljubljana. Hans arbejder består af en bred vifte af forskningsområder blandt andet arbejder han med slovensk identitet i en europæisk og global kontekst, samt arven efter første verdenskrig (academia:2021). Gennem *No Monuments, No History, No Past: Monuments and Memory* undersøger Jezerniks heltestigmaet hvilket kan uddybes med følgende citat: "Public memory is more a reflection of present political and social relations than a true reconstruction of the past." (Jezerniks, 2012: 184)

Gennem Jezerniks arbejde er det muligt at få et indblik i hvordan erindring afspejler tidsånden og deraf også på hvilken måde, samt hvad vi helt specifikt vælger at erindre. En overordnet tendens for forskning indenfor kollektiv erindring er, at mange historikere tager udgangspunkt i regimeskifte eller andre former for brydningstider. Dette er helt klart også tilfældet for Jezerniks. Ifølge Jezerniks har eliten brugt historie som et redskab i kampen for godt og ondt udelukkende med det formål at det forrige (ideologier, regeringstider m.fl.) skulle forgå. Ud fra dette skulle nutidens "helte", de personer som vi identificere os med, ifølge Jezernik være skabt

ud fra politiske forandringer og dertil have "fordrevet" de forrige (nu) skurke. Altså dem som vi ikke identificere os med. Dertil skulle de også, ifølge Jezernik være repræsentanter for minderne. Forstået ud fra at de "hyldede helte" skulle minde om storhed og minde om fortidige glørværdige tidsaldre (Jezernik, 2012: 191).

Uddybelse af teori

I dette projekt vil der indledningsvis blive en præsentation af den famøse Black Life Matter bevægelse. Derefter vil selve statuerne blive undersøgt i forhold til debatten, samt hvorfor bevægelsen ønsker statuen med den koloniale fortid fjernet. Efterfølgende vil diskussionsafsnittet fremgå. Selve redegørelses - og analyseafsnittet vil blive inddelt i afsnit. Disse vil være opdelt efter de forskellige inddragede kildematerialer eller cases. Hvert afsnit vil indledes med en præsentation af de enkelte monumenter eller mindesmærker; her vil blandt andet fremgå forskellig information omhandlende historien bag monumentet, samt en præsentation af det menneske som monumentet er til ære for. Her vil der samtidigt også, hvis dette findes relevant, blive beskrevet historiske begivenheder som har til grund for monumentet eller mindesmærkets opførelse.

Som en del af analysedelen af disse afsnit vil der blive undersøgt de forskellige sider af debatten. Her vil blandt andet indgå de mange meninger, både for og i mod enten fjernelse eller nedrivning af monumenterne, samt den kritik som selve bevægelsen har stået til måls for. Dertil vil der naturligvis også blive undersøgt hvad erindringen har af betydning for monumenterne. Selve diskussionsdelen berører og diskutere selve den betydning monumenter og mindesmærker har for erindring.

Første metodeværktøj som jeg vil uddybe, er den tyske historiker Reinhardt Kosellecks to metodiske værktøjer omhandlende erfaring og forventning. Som beskrevet tidligere drives alt historie, ifølge Koselleck af menneskers egne erfaringer og forventninger. Begreberne, som Koselleck derfor har udarbejdet; "erfaringsrum" og "forventningshorisont" bevidner derfor at mennesket driver historisk tid idet de fremstår som handlingsforløb af enten socialt eller politisk karakter (Koselleck, 1985: 259-263). Selve begreberne kan defineres således:

Erfaringsrum defineres af Koselleck, som det nutidigt forgangne. Med det menes, at det er noget som er indoptaget og kan bruges i det handlende individs erindring. Forventning derimod, defineres af Koselleck som en nutidigt aktuel fremtid. De to begreber; "erfaringsrum" og "forventningshorisont" er de metodiske værktøjer, som Koselleck bruger til at fremdrage en ny bevidsthed om tid og egner sig som begreber, idet disse tematisere historisk tid, da de er gensidigt afhængige. Måden hvorpå dette kan ses er når der dannes tidsslag, hvor erfaringer bruges til at skabe forventninger, men i det forventninger hører fremtiden til, er de ikke alene konstrueret ud fra erfaring. Overordnet betyder dette, at alt historie er konstrueret i nutiden. Denne består af selektivt udvalgte erfaringer og forventninger samt spændingen imellem disse. Opfattelsen af historisk tid kan derfor forandre sig, fordi der sker mentale ændringer i måden, som erfaring og forventninger er konstitueret i forhold til hinanden (Koselleck, 1985: 259-263).

Kosellecks pointe omhandlende alt historie som nutidigt konstitueret mellem erfaring og forventning, bliver derfor, at erfaringsrum og forventningshorisont har en massiv påvirkning på måden der skrives historie på. Holdninger, samfundsopfattelser, tendenser; kategorier, ændre sig med tiden. Kategorierne er konstrueret post den historiske fremstilling, og vil derfor ikke fremgå i kilderne. Disse er i stedet skabt af historikerens egne erfaringer og forventninger, hvilket ikke nødvendigvis har været til stede for fortidige aktører (Koselleck, 1985: 92). Historikeren konstruerer dermed en forestilling af en fortidig fremtid. Dette kan også kobles på andre aspekter af historien, idet vi i dag ikke kun ser historikerne beskæftige sig med fortiden. Også almindelige udefrakommende interesserede læsere vil kunne konstruere denne forestilling af den fortidige fremtid og tildele denne egne erfaringer og forventninger.

Som tidligere beskrevet ligger Jan og Aleida Assmann's forståelse omhandlende kollektiv erindring, samt den måde hvorpå mennesker forstår og tolker historien på tæt på af de pointer Koselleck fremlægger. Derfor vil jeg endnu engang præsentere Jan og Aleida Assmann i forlængelse af Kosellecks metodiske værktøjer.

Som beskrevet i forskningsoversigten er det gennemgående tema for J. Assmanns forskning, at denne er særligt knyttet til begrebet kulturel hukommelse, hvor en gruppe definerer sig selv og skaber en identitet gennem en fælles opfattelse. Men J. Assmann behandler to typer af erindring igennem sit arbejde; Den kommunikative erindring og den kulturelle erindring. Den kommunikative erindring er en ikke-institutionaliseret og hverdagsnær erindringsudveksling, som strækker sig omkring en livstid eller ca. 80år tilbage i tiden. Den

kulturelle erindring strækker sig derimod langt tilbage i fortiden, hvor den fæstnes på specifikke datoer, begivenheder eller personer (J. Assmann, 2008, A. Assmann, 2008).

Dette leder videre til A. Assmann's arbejde indenfor glemslen og ikke-erindringen. Ifølge A. Assmann, kræver erindring en indsats. Med det menes at det, ifølge hende kræver en interesse for nogle typer af genstande eller fortællinger som dermed kommer til at være vigtige end andre. Denne udvælgelse sker i høj grad ud fra et nutidigt perspektiv, hvor eks. den kollektive erindring kan bruges til at understøtte et samfunds kollektive identitet ved konstant at reproducere de fortællinger, som definere denne identitet. Ud over den kulturelle erindrings udvælgelse, beskæftiger Aleida Assmann sig også med et begreb om den kulturelle erindrings arkiv. Dette arkiv består af en "amorf masse" af ubeskyttede og uinkorporerede erindringer" (A. Assmann, 2011:125). Erindringerne er derfor endnu ikke sat ind i en betydningsgivende ramme. I stedet er disse åbne for at kunne blive inddraget i nye kontekster, og rummer derfor også potentiale til at tolke historien på en anden måde (J. Assmann, 2008, A. Assmann, 2008).

Gennem Jan og Aleida Assmanns fortolkning af den kollektive erindrings forskellige lag kan vi forstå kollektiv erindring som en dynamisk udvælgelse, fortolkning og betydningstilskrivning af fortiden. Den kollektive erindring er ikke låst eller fastfrosset i tid, men forandre sig i takt med nutidens behov og ændringer i de magt- og verdenshierarkier, der afgør, hvem som har muligheden for at definere, samt institutionalisere samfundets kulturelle erindring (Drachmann, 2017: 46). Dette ligger i høj grad tæt op mod Koselleck's pointer, hvor historikeren konstruerer en forestilling af en fortidig fremtid.

Erindring

Nøgleordet for dette projekt er erindring. Men selve erindringsbegrebet er komplekst og kan tilmed inkludere begreber som historiebevidsthed og historiekultur. Der er findes derudover et hav af sub-begreber, som yderligere øger kompleksiteten og flertydigheden. Som Anette Warring beskriver gennem *Introduktion til et forskningsfelt* er der en stor tiltrækningskraft ved erindringsbegrebet, hvilket hun forsøger at forklare gennem blandt andet at ligge vægt på at erindringsbegrebet ikke har et indbygget individ-samfund dikotomi. Begrebet ligger derfor op til at forsøge at forklare, og forstå både den individuelle erindring, den kollektive og sammenfletningen mellem de to. Warring forsøger videre at forklare begrebet som noget, som

spænder over to yderpunkter. "[...] den ene side erindringen som et faktuel og neutralt informationslager og i den anden ende erindring som en subjektiv, aktiv proces." (Warring, 2011:12)

Som en tredje forklaring kan erindring, ifølge Warring både betegne noget, som er frembragt. Med dette menes de erindringsbærende artefakter såsom historiebøger, film, kunst, mindesmærker, ritualer m.fl. dertil kan det betegne selve den praksis som er betydningsdannende (Warring, 2011:12-13).

Som det kan læses ud fra Warrings forklaringer af hvad erindring kan betegnes som, er der ingen tvivl om at alle kan blive enige om, at erindring ikke som det første forstås som en rekonstruktion af noget fortidig, men derimod handler om at tilskrive det fortidige betydning i en nutidig sammenhæng. Som det blandt andet også fremgår hos både Koselleck og ægteparret Assmann. De erindringsprocesser, som finder sted, handler derfor om at etablere betydningssammenhænge mellem det fortidige, det nutidige og det fremtidige. Ifølge Warring bygger det på en forståelse af, at der er en indbygget socialitet i det at erindre. Følgende citat vil forklare dette;

"[...] i erindringsforskningen beskæftiger (man) sig med samfundets socio-kulturelle reproduktionsprocesser og altså den betydning, som erindring spiller for samfundets opretholdelse eller omdannelse, Erindring indgår som et centralt moment i individuelle og kollektive identitetsdannelser og er derfor også væsentlig for etablering af loyalitet og for handling." (Warring, 2011:13)

Men erindring udgør et centralt magtvilkår og magtmiddel. Selve erindringspolitikken er en form for magtudøvelse, som både kan udføres med den intention og den effekt at kontrollere og styre, men også at fremme handlingsevner og selvbestemmelse. Hvilket kan underbygges gennem følgende citat af John Gillis:

"Identities and memories are not things we think about, but things we think with"
(Gillis, 1994: 5)

Ovenstående citat understreger derved, at erindringspolitikens funktion kan være at opretholde, bearbejde og omforme eksisterende erindringsfællesskaber. Det kan derfor være et magtfuldt redskab for hvilken forståelse af historien, som skal være den gældende.

Denne del af projektet er særligt gældende, idet dette projekt vil komme til at omhandle vidt forskellige holdninger og meninger om, hvad som er værd at hylde og bevare for eftertidens generationer. Pointen omhandlende, at historikere konstruerer en forestilling om en fortidig fremtid, er også gældende her, idet vi bruger erindringer eller historien til forskellige formål i forskellige livssammenhænge. Jeg har derfor, for at understrege dette valgt, at inddrage Božidar Jezerniks arbejde i *No Monuments, No History, No Past: Monuments and Memory* mere bestemt, følgende citat: "Public memory is more a reflection of present political and social relations than a true reconstruction of the past." (Jezerniks, 2012: 184)

Gennem Jezerniks arbejde er det muligt at få et indblik i hvordan erindring afspejler tidsånden, og deraf også på hvilken måde, samt hvad vi helt specifikt vælger at erindre. Ifølge Jezerniks har eliten brugt historie som et redskab i kampen for godt og ondt udelukkende med det formål at det forrige (ideologier, regeringstider m.fl.) skulle forgå. Ud fra dette skulle nutidens "helte", de personer som vi identificere os med, ifølge Jezernik være skabt ud fra politiske forandringer og dertil have "fordrevet" de forrige (nu) skurke. Altså dem som vi ikke identificere os med. Dertil skulle de også, ifølge Jezernik være repræsentanter for minderne. Forstået ud fra at de "hyldede helte" skulle minde om storhed og minde om fortidige glørværdige tidsaldre (Jezernik, 2012: 191).

Jezerniks forskning indenfor erindring, som værende en refleksion af politiske og sociale relationer er oplagt at bruge i denne sammenhæng, idet vi nu står i hvad som bedst kan beskrives som en brydningstid. Vi ser et skift i tidsånden og nye meninger vinder frem.

Den individuelle og kollektive erindring

Det var Halbwachs opfattelse, at nutiden og den sociale kontekst er udgangspunkt for alle erindringsprocessor. Ifølge Halbwachs tjener erindringer derfor altid nutidige formål, idet vi genskaber fortiden i vores erindring. Dog vil der altid, for hver gang vi erindrer reduceres noget af den oprindelige oplevelse, og den oprindelige oplevelse vil derfor gradvist udvikle sig til et stereotypisk billede, som former kollektive erindringer (Halbwachs, 1950:33).

Disse sammensatte erindringer danner samlet det som Halbwachs kalder erindringens sociale strukturer (Halbwachs 1925: 273-296). *Les cadres sociaux de la mémoire*

Vi mennesker er sociale væsener, som trives bedst i sociale grupperinger og fællesskaber. Ifølge Halbwachs er vi mennesker kun i stand til at lokalisere og genkalde erindringer som medlemmer af en social gruppe. Det er derfor logisk at tænke, at disse grupper udvikler unikke specifikke erindringer om gruppens fortid, hvoraf denne fremhæver denne specifikke gruppes unikke identitet. Halbwachs pointerer ud fra dette, at kollektive erindringer manifesterer identiteten hos de enkelte grupper, og da det er de sociale grupper, som afgør hvad der bør huskes, og hvad der bør glemmes, er kollektive erindringer altid socialt konstrueret. For at understrege ovenstående vil jeg inddrage følgende citat af Halbwachs:

"Mens den kollektive erindring henter styrke og holdbarhed i et fællesskab af mennesker, erindrer det enkelte menneske som medlem af en gruppe. [...] Vores erindring forbliver kollektiv og den fortælles til os af andre, også selvom det drejer sig om begivenheder, som kun vi var en del af, eller som kun vi overværede. Vi er i virkeligheden aldrig alene." (Halbwachs, 1950:33) (oversat)

Desuden kan der trækkes på følgende citat af Halbwach:

"Når jeg siger, at individet bruger gruppens erindringer, betyder det ikke, at en eller flere fra gruppen er til stede i brugssituationen. Jeg forbliver under gruppens indflydelse, også når jeg befinder mig langt væk fra den. Det er nok, at jeg er opmærksom på, hvad der gør mig i stand til at nå til gruppens synspunkt, synke ned i den miljø og tid og føle mig som værende i dens midte" (Halbwachs 1950: 118) (oversat)

I situationer hvor erindringen alligevel fremstår som individuel, understreger Halbwachs, at dette er fordi mennesker indgår i en række forskellige fællesskaber. Vi indgår i forskellige arenaer, og derfor afspejler vores individuelle erindringsregister de mange gruppesammenhænge. Selvom det så vidt er individet som husker, pointerer Halbwachs at den individuelle erindring er mangelfuld; uden mening og foreløbig.

For at forklare hvordan dette hænger sammen, kan der trækkes på de gruppesammenhænge som Halbwachs beskriver som værende de vigtigste rammer for menneskets sociale liv: familien, religiøse grupper og klasser. Halbwachs ser individuel erindring som en effekt, afledt af samfundets allerede eksisterende erindring, samt af allerede eksisterende gruppers identitet. Alligevel, ser Halbwachs kollektive erindringer som

foranderlige og understreger på trods af dette at der eksistere en flerhed af kollektive erindringer (Halbwachs, 1950).

Ønsker man nærmere at forstå forholdet mellem kollektiv og individuel erindring, synes derfor fornuftigt at have blik for, at mennesker kan indgå i forskellige erindringsfællesskabet, hvis indbyrdes relation og afgrænsning må afsøges empirisk korrekt (Warring, 2011:20).

Det at erindre kan betegnes som en aktiv proces, og erindringer formes dermed i et komplekst samspil med den enkeltes oplevelser. Som Warring forklare det:

"Erindringer er hverken rene kalkulerede kopier af offentligt artikulerede erindringer og socialt cirkulerende erindringer eller entydigt oppositionelle og livshistoriske 'rene' erindringer. [...] Vi skaber mening i livshistoriske erindringer ved at skrive dem ind i den store historie, når vi søger at knytte diskontinuerte erindringer sammen i fortællinger, og til sidst ophører vi med at skelne mellem, hvad vi selv har oplevet, og hvad der er blevet os fortalt." (Warring. 2011:20)

Ud fra dette understreges det, at begivenheder som har betydning for de sociale grupper vi tilhører, og som vi ikke har oplevet, kan forvandles til, hvad vi opfatter som en del af vores personlige erindring. Kort beskrevet kan det vi husker være noget vi ikke selv har oplevet. Det kan derfor være svært at skelne mellem reel gennemlevet eller erfaret erindring, og formidlet erindring.

Eksperimentet af Thelen og Rosenzweig

Igennem *The Presence of the Past* viste der sig betydelige forskelle mellem hvordan hvide europæiske amerikaneres og afrikanske-amerikaneres, samt amerikanske indianeres indskrev sig i og knyttede identitets- og følelsesmæssigt an til større erindringsfællesskaber.

" Respondents more often mentioned public experiences than private ones as the most formative of their lives, but they mentioned those public events often as intimate experiences. What they remembered was the personal context in which they engaged the public events [...] or their own participation in those events [...]. They often drew personal meanings when they recalled public figures as the most important individuals in their lives. [...] What matters is whether something lives

for participants in the present. In other words, walling off public from private pasts doesn't make sense." (Rosenzweig&Thelen,1998:196)

Undersøgelsen viste, at flere sup-grupper havde individuelle måder, hvorpå de skabte forbindelser med fortiden ud over deres egne intime fortid. De fleste hvide amerikanere havde deres historiske narrativ fokuseret på familien; når der blev diskuteret offentlige begivenheder, blev disse ofte personliggjorte. Afrikanske amerikanere, amerikanske indianere og evangeliske kristne trak på og konstruerede i stedet en meget bredere fortid, som både forstærkede båndet til de fællesskaber de var en del af og deres egne familier. Dertil viste undersøgelsen også, at amerikanske indianere havde et mere positivt perspektiv. Denne gruppe var mere tilbøjelig til at skabe deres historiske narrativer ud fra fællesskabets fremskridt. Hvorimod hvide amerikanere havde en tendens til at omtale tilbagegang (Rosenzweig&Thelen,1998:270).

Valget for inddragelsen af undersøgelsen af Thelen og Rosenzweig skyldes, at man igennem denne form for eksperiment kan få et indblik i hvordan grupper, specifikt etniske grupper definere sig selv. Yderligere kan man igennem undersøgelsen få et indblik i, hvordan disse grupper indskriver sig og knytter identitets- og følelsesmæssigt an til større erindringsfællesskaber.

Black Live Matter

Black Life Matter bevægelsen begyndte som et Hashtag# på de sociale medier. Dets skabere var tre sorte kvinder; Alicia Garza, Patrisse Collors og Opal Tometi – alle kvinderne har igennem en længere periode været aktive forkæmpere for "Social Justice" (Collier, 2018:7).

Inspirationen bag hashtagget udsprang af et opslag på Facebook i 2012, skrevet af Garza, og som hun beskriver som et "kærlighedsbrev til sorte". Dette opslag blev til efter Garza erfarer, at en domstol i Florida har frikendt en mand ved navn Georg Zimmerman i sagen omkring drabet af den 17årig Trayvon Martin. Frustrationen og vreden omkring frikendelsen førte til oprettelsen af græsrodsbevægelser. Disse protesterede mod uretfærdigheden og bevægelsen spredte sig derefter til en række byer rundt om i landet (Collier, 2018:7).

Cullors beskriver situationen således:

" Many of us were tired and disturbed by the lack of recognition towards the killing of black people by vigilantes and the law enforcement [...] We were tired of it not leading the news. We were tired of it not being a part of the conversation around racial justice. We were like, 'What are we going to do next? What's the strategy?'" (Cullors, 2017 –Rolling Stone)

Bekymringerne omkring politivoldenden mod den sorte del af den amerikanske befolkning fortsatte med at dæmre under overfladen, men det blev først i 2014, at debatten blev en del af offentlighedens bevidsthed – en række unavngivne sorte mænd var blevet ofre for politivold med døden til følge.

Alligevel kom der først for alvor gang i debatten da et overfald blev filmet. Eric Garner døde den 17. juli 2014, efter at være blevet fastholdt af politibetjente fra the New York Police Department. I videoen, kan man gentagne gange høre Garner sige "I can't breathe", mens han holdes fast. Igen i august sker en lignende episode, den 18årige Michael Brown bliver skudt og dræbt af en politibetjent. Det som yderligere gør, at episoden skaber overskrifter er, at Browns lig ligger i en blodpøl på gaden uden at blive dækket til billeder dominerede i nyhederne i ugevis, hvor det skabte fokus på hashtagget Black Lives Matter (Collier, 2018:8).

Browns død er den gnist som sætter det hele i gang. En ildstorm af protester, i form af alt fra lystændinger, fredelige marcher og taler til ødelagte vinduer, vendte biler og brændende bygninger. Fergusons (byen hvori episoden fandt sted) politienhed svarede på protesterne med tilsvarende styrke; armerede mandskabsvogne, gummikugler og tåregas.

De voldsomme billeder dominerede i nyhederne i ugevis, hvor det skabte fokus på hashtagget Black Lives Matter (Ibid).

Skaberne bidrog til arbejdet med organiseringen af Freedom Rides, som bragte mere end 500 aktivister fra 18 forskellige byer i Ferguson, og de små græsrodsbevægelser begyndte at forme en samlet national bevægelse (Ibid).

Fra et øjeblik handling til en verdensomspændende bevægelse

For en bevægelse, som havde sin begyndelse som et hashtag, er det ingen overraskelse, at det er de sociale medier som er årsagen til Black Lives Matters store gennemslagskraft. Aktivister,

som har deres daglige gang på Twitter, Instagram og Facebook har delt deres oplevelser i Ferguson; store mængder af billedmateriale er delt fra begivenhederne, og vidner om de voldsomme møder mellem politi og aktivister (Collier, 2018:8).

Men vigtigst af alt forbinder Black Lives Matter aktivisterne trådene. Det handler for Black Lives Matter bevægelsen, ikke om følgere på de sociale medier, men om at sprede budskabet. Med dette menes, at de ikke indsnævre de fatale skudepisoder til enkeltstående begivenheder. Drabet på Brown var en del af et mønster af politivold og mangel på ansvarsfølelse, som Black Lives Matter mener er et resultat af den strukturerede racisme, der hersker i USA. På denne måde forvandlede de et øjeblik handling til en verdensomspændende bevægelse. Denne nye bevægelse er et magtfuldt, men alligevel abstrakt middel i kampen mod den strukturelle racisme. Denne er ikke forbundet gennem fysisk kontakt, men lever sit liv på nettet. Som Elisabeth Day skriver til the Guardian;

"A hashtag on Twitter can link the disparate fates of unarmed black men shot down by white police in a way that transcends geographical boundaries and tie zones. A shared post on Facebook can organize a protest in a matter of minutes. Documentary photos and videos can be distributed on Tumblr pages and Periscope feeds.... Fatalities at the hands of police are now front-page news. They can no longer be ignored." (Day, 2015)

Black Lives Matter har sine rødder i en generations lang kamp for lighed mellem sorte og hvide, og skaberne har dermed bygget videre på det fundament som borgerrettighedsbevægelsen og Black Power bevægelsen skabte. Men Black Lives Matter sympatiserer også med andre grupperinger i samfundet. De omfavner forskelligheder og forsøger at være inkluderende.

"We wanted to create a political space within and amongst our communities for activism that could stand firmly on the shoulders of movements that have come before us, such as the civil rights movement, while innovating on its strategies, practices and approaches to finally centralize the leadership of those existing at the margins of our economy and our society." (Tometi, et.al, 2015)

Skaberne selv har vidt forskellige baggrunde. Tometi har rødder tilbage til Nigeria. Garza og Cullors identificere sig som queer. Skabernes vision med Black Lives Matter var at skabe en bevægelse, som kunne være forgangsbevægelsen – den som stod forrest og som kunne rumme

alle: en slags samlingsbevægelse. En bevægelse som bød alle velkomne og støttede op om både kvinder, LGBTQ, immigranter, lavindkomst familier, forfulgte, unge, handikappede og andre minoriteter i samfundet (Collier, 2018:9).

Black Lives Matter har udviklet sig som et decentraliseret, medlemsledet netværk med omkring 40 lokale afdelinger i USA, Canada, Australien og Europa. Black Lives Matter bevægelsen samarbejder med en række andre organisationer såsom Million Hoodies movement for justice. (Collier, 2018:8). Derudover har bevægelsen også en række donorer og frivillige som støtter op på "deltid" – Disse støtter op som de nu kan, med enten penge eller den tid og energi de kan mønstre.

"What unites the broad tents of BLM organizations and voices is frustration with the lack of accountability for police who use excessive force, and with the state's typical response: a task force or commission report that garners laudatory headlines and lead nowhere [...] Instead, this generation envisions more far-reaching change, including, even, a world without police. The insistence radicalism of the movement's demands and tactics place it at the vanguard of reenergized Left" (Biondi, 2016)

Måden hvorpå bevægelsen har dannet front mod den struktureret racisme kan ses helt ned til de små marginaler: tlf. opkald og gennem videregive information på de sociale medier til møder, blokerede motorveje, organiserede protestmarcher og afbrydelser af politiske møder (Collier, 2018:8)

Kritik

Siden protesterne i Ferguson har Black Lives Matter bevægelsen været mål for en voldsom kritik og en del kontroverser. Modstandere har rettet en del beskyldninger mod bevægelsen, såsom at denne led under manglende ledelse, manglende organisering, intet fokus, at denne var ustyrlig, radikal og voldelig, samt at denne havde anti-politi - og anti-hvide holdninger. En del ældre, sorte, tidligere ledere af borgerrettighedsbevægelsen, har udtrykt deres manglende tiltro til bevægelsen på grund af dennes vilje til at sprede uro. Bevægelsen nævner selv at stå på skuldrene af borgerrettighedsbevægelserne, derfor ser den ældre generation Black Lives

Matter som en kontrast mellem den fredelige, værdige, og respektable tilgang denne bevægelses aktivister gjorde sig bemærket ved.

"It is a large, free-wheeling movement without clear leader, and individual participants have no doubt acted badly on many occasions,[...]as is true of groups as varied as the Sons of Liberty in 1775, anti-Vietnam War protesters, and the Tea Party." (Friedersdorf, 2017)

Efterfølgende har offentligheden også rettet en del kritik imod bevægelsens navn. Nogle kritikere mener, at denne navngivning vidner om at bevægelsen selv er racistisk. Hvilket begrundes ud fra at selve navnet indikere, at kun sorte liv betyder noget, eller at sorte live betyder mere end andre. Efterfølgende er et hav af lignende opråb fundet vej i den offentlige debat; All Lives Matter og Blue Lives Matter – for at understrege at alle liv betyder noget og at selv politibetjentes liv også er vigtige. Black Lives Matter bevægelsen har dog afvist disse og insistere på, at benytte sig af Black Lives Matter for netop at understrege betydningen af sortes liv – Begrundelsen hertil lyder, at bevægelsen ikke ønsker at ophøje sorte liv, men blot pointere at sorte live er værd at beskytte (Collier, 2018:9).

Black Lives Matter er især kommet i modvind efter en episode i Dallas, Texas, og Baton Rouge, Louisiana i juli 2016. Otte politibetjente blev dræbt, i hvad som mest af alt kan beskrives som et baghold. Selvom Black Lives Matter bevægelsen siden har understreget, at de ansvarlige ingen direkte forbindelse har haft til bevægelsen. Har bevægelsens anti-politi retorik alligevel været begrundelsen for, at bevægelsen er blevet linket til episoden. Derudover har bevægelsen under Trumps præsidentembede modtaget en del kritik. I August 2017, udtalte Trump "Blame on both sides"(Fabian, et.all. 2017) efter et voldsomt sammenstød mellem en gruppe "white supremacists" og en gruppe Black Lives Matter aktivister. Som en del af den yderligere kritik som gruppen også har fået er, at Black Lives Matter i dag netop bliver portrætteret som en "hate group" eller som en terror organisation skabt af sorte ekstremister på grund af de voldelige episoder (Collier, 2018:9).

Alligevel har BLM bevægelsens ledelse taget denne kritik på sig. Bagvaskelsen, som de omtaler det, har stået for dem som et bevis på, at deres strategier har været effektive. Bevægelsen har udfordret det hvide privilegium og bragt fokus på de racemæssige forskelle. Black Lives Matter har, på trods af sin korte levetid allerede opnået øget fokus på statistiker omkring politivold og

det politimæssige arbejde efter drabene på sorte. Ifølge Emily Parker, forfatter og journalist på New York Times og the Journal, samt tidligere politisk kommentator, er Black Lives Matter nu allestedsnærværende:

” Black Lives Matter has coincided with the longest, sustained, national attention to racial issues since the early 1970s, when race fell off the list of American’ most important issues facing the country.” (Parker, et.all, 2016)

Undersøgelse af de tre monumenter

Historien er fyldt med væltede statuer, men hvor disse monumenter blev fjernet idet tiden var inde til et regime skifte eller et skifte i ideologier, står vi nu i hvad som bedst kan beskrives som en brydningstid. En tid som hverken er præget af et skifte i regimer eller ideologier, men hvor vi i stedet ser et holdningsskifte. Hvor det i bund og grund er et skifte i tanker og mentaliteter, hvor resultatet i sidste ende kan argumenteres for, at være en protest imod samfundets normer; Skal statuer af personer med tilknytning til slaveri eller den koloniale historie fjernes fra gadebilledet?

Siden politidrabet på George Floyd i 2020, har en lang liste af statuer af historiske personer med tilknytning til slaveriet, blevet fjernet fra offentlige pladser i USA og UK. Mange konfederationsmonumenter og statuer af Christopher Columbus er blevet fjernet eller væltet (Prezioso,2020). Ikke alle er enige med denne beslutning. Den afrikansk amerikanske forfatter Sophia A. Nelson mener for eksempel, at fjerne statuer er et udtryk for at løbe fra sin fortid og at udtryk for at give historien mundkurv på (Coughlan, 2020). Lignende udtalelser kommer fra Louise Richardson (rektor på oxfords universitet) som udtrykker følgende: That hiding our history is not the route to enlightenment” (Coughlan, 2020). Kontroverserne omkring fjernelse af statuer med rødder tilbage til henholdsvis den koloniale historie og/eller slaveriets historie, er blevet omdrejningspunktet for debatten om Black Lives Matter bevægelsen. Og det endda i en sådan grad, at man helt risikere at transformere spørgsmålene omkring racisme, hvidt herredømme, retfærdighed og lighed henimod spørgsmål omkring lov og ret, eller værre endnu, et spørgsmål om patriotisme. Hvor det at være patriotisk betyder, at man tilslutter sig det narrativ, som i første omgang var grundlaget for statuernes opførelse.

Billeder af vrede demonstranter som skæmmer eller river statuer med kolonial fortid ned, har ledsaget mange demonstrationer til fordel for Black Lives Matter bevægelsen. Dette har medført, at myndighederne i de forskellige lande har opsat beskyttelse omkring de udsatte statuer for at undgå disse skulle blive ødelagte. Black Lives Matter siges at tage afstand fra de voldelige optøjer. Men mener at begrundelsen for, at de stadig sættes i forbindelse med volden skyldes, at mange personer, som er imod nedrivningen af statuerne, stadig bruger demonstrationerne til fordel for Black Lives Matter, som syndebuk for de voldelige handlinger (Atuire, 2020:459). Andre mener at det er et decideret skifte hos bevægelsen, der ligger til for volden. Robert L. Woodson, erfaren menneskerettighedsaktivist, tilslutter sig denne udlægning.

“Black lives matter” was a noble phrase when it signified a demand for justice for blacks. Tragically, it since has been perverted and what once had been a movement of peaceful protest has descended into wanton violence and lawlessness that have taken their greatest toll among the most vulnerable low-income communities.”
(Kern, Woodson, 2020)

Ifølge Woodson er Black Lives Matter gået fra at være en parole om social retfærdighed for sorte, til at fordømme kapitalisme og erklære, at kernefamilien er eurocentrisk – og derfor racistisk. Skiftet er derfor blevet cementeret. Den meningsløse vold er eskaleret, Bibler brændes og kristne kors fordømmes som symboler på hvidt overherredømme (Creitz, 2020, Fox News). Woodson ligger vægt på en episode som udformede sig i vold og plyndringer. Denne fandt sted i et af Chicagos forretningskvarterer og blev efterfølgende betegnet af en Black Lives Matter-arrangør som compensation. Politiet bliver dæmoniseret og anset som beviset på 'institutionel racisme', samt dennes forlængede arm, der hævdes at afgøre det sorte USA's skæbne. Da politiet er mål for angreb, og selv lokale politiske ledere ikke bakker dem op, begrundes Woodson derfor som manges valg at sige op og forlade faget.

Det virker derfor som om, at Black Lives Matter bruger George Floyds død som en undskyldning for at følge andre dagsordener. Deres vrede virker ikke til at være i overensstemmelse med problemet med politibrutalitet, ej virker det som om, at bevægelsen forsøger at løse problemet. Man ser demonstranter rive statuer ned, men hvad har en statue at gøre med George Floyd? Hvad har plyndringer og nedbrændinger af bygninger i USA at gøre med George Floyd? Hvad

har plyndringer og tyverier og mord på andre mennesker at gøre med George Floyd? (Tatum,2020)

Min analyse begynder derfor ved roden til den nuværende offentlige debat; Sydstatsmonumenterne. Med udgangspunkt i den meget omdiskuterede statue af sydstatsgeneralen Robert E. Lee.

Roden til problemet?

Gennem mine undersøgelser af Robert E. Lee monumentet kan der nævnes flere interessante bemærkninger om statuen og dennes forbindelse til Black Lives Matter. Derfor vil denne del af projektet være opdelt i afsnit som løbende vil komme ind på forskellige punkter. Indledningsvis vil jeg dog først give en introduktion af den periode statuen er rejst i, begrundet ud fra, at dette er essentielt for forståelsen af både monumentet for Robert E. Lee, men også samtlige af de monumenter, som er rejst i Sydstaterne i forbindelse med, eller i tiden efter den Amerikanske Borgerkrig. For at forstå den status disse monumenter har i det amerikanske samfund, er det vigtigt at forstå monumenternes oprindelse, idet disse er en del af en kulturarv, som ligger dybt forankret i mange amerikaneres familiehistorie, uanset hvilken side af historien deres forfædre befandt sig på.

Historisk baggrund

Ved afslutningen af den Amerikanske borgerkrig valgte man i USA, at opføre monumenter til ære for krigens vindere og tabere. I Nordstaterne begyndte denne genopbygningsproces hurtigt, næsten med det samme, med monumenter som hyldede både de højere rangerende soldater, men også den almindelige soldat, samt de politiske og militære ledere. I Sydstaterne var billedet dog et andet. Konflikten havde taget hårdt på regionen, og man fokuserede derfor på genopbygning af infrastruktur i stedet for rejsningen af monumenter. Fokus lå kort sagt andre steder og man så ikke vigtigheden i, at rejse statuer når denne del af landet lå i ruiner. Desuden kunne det at rejse statuer til ære for konføderationen være politisk risikabelt. Derfor, med de politiske problematikker dulmende under overfladen, blev det meste hyldestarbejde foretaget diskret og som udgangspunkt af kvindelige organisationer, hvor af den mest

vidtgående var The United Daughters of the Confederacy. Denne forening bestod af kvinder fra eliten som bestilte beskedne monumenter til genbegravelser af afdøde sydstatssoldater. Dog skete der en udvikling hen imod afslutningen af genopbygningsperioden, hvor konfederationsmonumenterne blev mere talrige og mere omfattende. De fleste monumenter til ære for sydstaterne blev derfor også rejst langt senere, mere konkret i perioden mellem 1890 og 1920(Beetham:2020) altså årtier efter krigens afslutning.

Begrundelsen for valget af, at begynde min analyse med monumentet til ære for Robert E. Lee skyldes, at denne statue længe, også lang tid før Black Lives Matter bevægelsens protester imod racediskrimination, har delt befolkningen. I dag handler denne opdeling udelukkende om delte holdninger til statuens videre skæbne, men det kan også argumenteres for, at denne statue har været eller måske stadig er symbolet på ulighed mellem sorte og hvide i USA.

Dette kan begrundes ud fra, at den periode, hvor hovedparten af de amerikanske sydstatsmonumenter blev rejst (også kaldet "Nadir") betegnes som lavpunktet for afrikansk amerikansk historie. Denne periode var særligt påvirket af segregation, der adskilte den sorte del af befolkningen fra den hvide (Gilmore et.all. 2021). Perioden, hvor i statuen blev rejst var derfor den periode i amerikansk historie, hvor raceopdelingen i USA var på sit højeste. Det er derfor muligt at argumentere for, at der ved bestillingen af statuen, samt dennes placering, har haft et formål; en slags skjult agenda, hvilket jeg igennem følgende afsnit vil afdække.

Erindring i sig selv er ikke betydningsdannende, men det er selve de artefakter vi som samfund vælger at tillægge betydning. Som beskrevet tidligere, gennem teoriansnittet omhandlende Warrings forståelse af erindring. Er der ingen tvivl om, at erindring ikke skal forstås som en rekonstruktion af det fortidige, men derimod i stedet handler om at tilskrive det fortidige en betydning i en nutidig sammenhæng. Gennem forskning med erindring beskæftiger man sig med samfundets sociokulturelle reproduktionsprocessor og dermed den betydning som erindring spiller for samfundet opretholdelse og omdannelse. Ifølge Warring fremstår erindring essentielt for både den individuelle og kollektive identitetsdannelse og er derfor samtidig central for etableringen af loyalitet og for handling (Warring, 2011:13). Den periode hvor i monumentet af Robert E. Lee blev bestilt var, som tidligere nævnt en af de værste perioder i USA, når vi taler om raceopdeling af samfundet. Derfor kan der argumenteres for, at statuen var, og på sin vis stadig er et produkt af denne tidsalder og alle dens samfundsdiskurser.

Overordnet set kan det heller ikke benægtes, at der kun er to perioder i amerikansk historie, hvor vi med sikkerhed kan finde afrikansk amerikanere som del af de historiske begivenheder, som har udfoldet sig gennem amerikansk historie. Dette er rekonstruktionsperioden eller genopbyggelsesperioden og borgerrettighedsbevægelserne i 1950'erne. I årene mellem disse perioder optræder sorte amerikanere sjældent i historiebøgerne. Gennem denne meget simplificerede historie fremgår det, at borgerrettighedsbevægelserne i alt sin enkelthed er udsprunget af slaveriet for at udfordre det mangeårige raceundertrykkende system som herskede i Syden (Gilmore et.al. 2021)

Valget af hvad historiebøgerne og monumenterne i samfundet ønsker at berette om, kan argumenteres for at illustrere den betydning erindring har for opretholdelsen, samt omdannelsen af samfundet. Monumentet af Lee kan tænkes at være et symbol på segregation, men monumentet kan i lige så høj grad argumenteres for at være et symbol på en storhedstid. Det handler udelukkende om perspektiv.

New York Times journalisten Jamelle Bouie skriver at protesterne ikke udelukkende handler om politivolden. I stedet skriver han således i en kolumne fra New York Times "They are about structural racism and the persistence of white supremacy [...] And part of this is necessarily a struggle over our symbols and our public space." (Reeves, 2020)

Statuer som Robert E. Lee monumentet må derfor antages at være et symbol på den strukturelle racisme som bevægelsen Black Lives Matter kæmper imod.

Aktivisterne kan derfor siges at tage sagen i egen hånd når monumenter som dette fjernes.

En uge efter drabet på George Floyd, annoncerede guvernøren i Virginia, Ralph Northam, at monumentet af Robert E. Lee i Richmond ville blive fjernet og udtalte følgende; "That Statue has been there for a long time. It was wrong then, and it's wrong now." (Reeves, 2020) ligeledes har en efterkommer til Lee udtalt følgende; "We cannot remain complicit with these monuments. We cannot remain silent anymore. If we do, our silence becomes agreement and endorsement to complicity." (Nazaryan, 2020)

Efterfølgende er flere andre prominente embedsmænd kommet med lignende udtalelser, hvor andre statuer eller monumenter til ære for Lee skulle fjernes, blandt andet monumentet i Charlottesville, Virginia.

Selve manden bag myten, Robert E. Lee er blevet et symbol på racisme og ulighed. Lee, som kæmpede for bibeholdelsen af sin levevis, blev blandt andet også anklaget for forræderi efter krigen. Dette kan derfor være argumentet for, hvorfor de mange protester efter drabet på Floyd så hurtigt har ført til kravet om at fjerne monumentet. Yderligere kan det også nævnes at Lee i mere end en forstand er relevant i forhold til Black Lives Matter bevægelsen. En mindre kendt episode fra Lee's levetid og dennes opfattelse af at være slaveejer, kan føres frem til den politivold vi ser i dag. Denne kan endda tænkes at være et symbol dette.

I 1866 bragte the New York Daily Tribune et chokerende indblik i Lee's behandling af sine slaver i 1859. Dette var en vidneberetning, skrevet af, Wesley Norris en af Lee's tre slaver. Denne beretter om en episode, hvor Lee skulle have brutalt pisket sine slaver.

"(Lee) ordered us to the barn, where, in his presence, we were tied firmly to posts by a Mr. Gwin, our overseer, who was ordered by Gen. Lee to strip us to the waist and give us fifty lashes each, excepting my sister, who received but twenty..."
(Reeves, 2020)

Ifølge fortællingen nægtede Mr. Gwin at udfører ordren. I stedet blev en konstabel indkaldt til at gøre arbejdet færdigt. Ifølge Norris skulle Lee eftertrykkeligt have sagt og gentagende bedt om at slagene skulle placeres ordentligt. Lee var dog ikke tilfreds, som Norris videre beretter i sin fortælling; Piskeslag ikke nok for Lee. Efterfølgende beordrede Lee Mr. Gwin til at vaske de sønderrevne rygge med saltlage.

Vidneberetningen afsluttes med Norris' ord om, at han til en hver tid kan samle mindst et dusin vidner, både sorte og hvide, som vil bekræfte historien (Reeves, 2020).

Det kan ifølge denne udtalelse af en slave ikke benægtes, at Lee ikke har anset sine slaver som meget værd og da slet ikke som mennesker, som fortjente almen medmenneskelig respekt. På grund af dette kan det derfor argumenteres for, at ønsket om fjernelse af statuen på sin vis er på sin plads. Black Lives Matter kæmper for fjernelse af racistiske symboler og ud fra denne fortælling, fremstår Lee som sådan et. Men om Lee decideret kan argumenteres for at være et symbol på den strukturerede racisme som Black Lives Matter fortsat, mener findes i det amerikanske samfund er svært at afgøre.

I forhold til fortællingen af Wesley Norris, er det først fornyeligt at denne er kommet ud til den brede offentlighed. Dertil kan historiens "mørklægning" måske også tænkes at skyldes, at mange amerikanere i tiden simpelthen ikke har troet på historien og derfor er denne gået hen og blevet glemt. Dertil kan det også nævnes her at Lee efter sigende skulle have været modstander af slaveriet, derfor virker denne historie modstridende i forhold til myten om Lee.

I forhold til Black Lives Matters vendetta mod sydstatsgeneralen kan det begrundes ud fra, at myten om manden er ved at smuldre. At samtiden i dag gøres opmærksom på at denne mand i virkeligheden ikke var modstander af slaveriet, men at han i virkeligheden ejede egne slaver og tilmed behandlede dem voldeligt. Hvilket i høj grad må siges at få sat rører i debatten; Ikke kun i forhold til racismeproblematikkerne, men også i forhold til hvilken side af historien som vi bliver fortalt.

Historiebrug kontra misbrug

Ved kort at vende tilbage til foreningen The United Daughters of the Confederacy brug af historien er det muligt at argumentere for et omfattende forsøg på, at omskrive historien. Dette kan begrundes ud fra denne organisations arbejde på at hylde en nation som var i knæ efter krigens afslutningen. Erindringen kan dermed i denne sammenhæng ses blive brugt som et forsøg på at etablere loyalitet, men samtidig også ses blive brugt som en måde at fremelske gamle værdier.

Erindring kan ikke undgås at blive betegnet som et magtfuldt magtmiddel. Som Gillis beskriver kan erindringens funktion være at opretholde, bearbejde og endda omforme allerede eksisterende erindringsfællesskaber. Erindringen bliver derfor et vigtigt redskab i kampen om hvilken forståelse af historien, som skal være den gældende. The United Daughters of the Confederacy kan argumenteres for at have forsøgt med forskellige midler, at omforme den allerede eksisterende forståelse af historien. Overordnet set havde Nordstaterne vundet krigen. Sydstaterne havde ikke blot tabt krigen, men samtidig var denne del af landet i økonomisk krise efter ophævelsen af slaveriet. Ved etableringen af monumenter og genbegravelser af afdøde sydstatssoldater kan det tænkes, at foreningen opnåede at bibeholde krigen i befolkningens erindring længere. Dertil kan det argumenteres for, at man samtidig forsøgte at legitimer selv krigen ved at arbejde med selve fortællingen af historien. Hertil kan inddrages bogen *Knowing Alabama* fra 1950'erne, som er et af de tydeligste eksempler på den

form for omskrivelse af historie som The United Daughters of the Confederacy foretog sig. Foreningen forsøgte igennem de første årtier af det 20. Århundrede at omdøbe den amerikanske borgerkrig til "the war between the states". Gennem bogen *Know Alabama* nævnes aldrig borgerkrigen; Begrebet "the civil war" er simpelthen udeladt (Morris, 2020). Hvilket kan tænkes skyldes, at hvis navneændringen blev en realitet ville man lovliggøre den løsrivelse som Sydstaterne havde forsøgt sig under krigen, og samtidig ville det understrege eksistensen af de Konfødererede nationer. Hertil kan det understreges yderligere at "the States" ikke kun kan henvise til de enkelte stater, men til "the United States" og til "the Confederate State" – igennem denne terminologi og begrebsbrug kan der argumenteres for, at The United Daughters of the Confederacy ophøjede nationerne som to selvstændige lige nationer (Morris, 2020).

I forhold til dette, kan der derfor inddrages Jezerniks arbejde omkring erindring, idet den kollektive erindring, altså hvad vi vælger at huske som samfund nærmere er en refleksion af den samtidige politiske, samt den samtidige sociale relation, end en rekonstruktion af fortiden. Erindringen, som blev manifesteret i rejsningen af monumentet af Robert E. Lee, giver derfor indblik i, hvordan samfundet ønskes afspejlet. Hvor af det kan begrundes ud fra ovennævnte, at man fra Sydens side ikke ønskede at fremstå som taberne i krigen, men derimod i stedet som en uretfærdigt behandlet part i konflikten mellem Nord og Syd.

Ved afslutningen af krige og konflikter gennem tiden har det altid været alment kendt, at historien skrives af vindere, men i dette tilfælde omkring rejsningen af monumenter i Syden, kan der argumenteres for det modsatte billede. Eliten kan bruge historien som et redskab i kampen for godt og ondt udelukkende med det formål, at det forrige skal forgå. Men i dette tilfælde var det ikke det forrige som skulle forsvinde, men derimod forblive og endda tilmed romantiseres og sættes på piedestal.

"Black Lives Matter" (Nazarayn, 2020) udtalte præst, Robert Wright Lee IV til House Natural Resources Committee høringen omhandlende debatten om sydstatsstatuer på offentlige pladser. Som Wright Lee understreger, er mange af disse til ære for hans fjerne slægtning General Lee. Wright Lee tilslutter sig Black Lives Matters krav om fjernelse af statuer. Hans opråb om fjernelse af statuerne, er ifølge ham en måde at bearbejde arven efter slaveriet (Nazarayn, 2020). På den anden side af debatten står argumentet "I know people that like the

Confederate flag and they're not thinking about slavery" (forhenværende præsident Trump, Nazaryan, 2020) Gennem denne udtalelse kan det tænkes, at der henvises til den amerikanske kulturarv, og retten til at være patriotisk. Men, som nævnt tidligere kan dette indebære at man fejlagtigt tilslutter sig de narrativer, hvori statuerne blev opført.

Som beskrevet i teori afsnittet, bliver nutidens helte de personer som vi identificerer os med. Ifølge Jezernik skulle disse være skabt ud fra politiske forandringer og dertil have "fordrevet" de forrige (nu) skurke, men i det man kan argumentere for at eliten har formået, at omskrive fortællingen om Syden. Fremstår der nu helte legemliggjort i form af sydstatssoldater som general Lee, der kæmpede for Sydens levevis. Lee kan samtidig argumenteres for at blive ophøjet til repræsentant for minderne. Forstået ud fra at de "hyldede helte" skulle minde om storhed og om fortidige glørværdige tidsaldre, præcis den fortælling som The United Daughters of the Confederacy ønskede at udbrede, og som det lykkedes dem at få spredt ud til samtlige skoler som brugte *Knowing Alabama* som undervisningsmateriale.

Tilbageerobringen

I forhold til de konklusioner som undersøgelsen af Rosenzweig og Thelen viste, kan den etniske oprindelse have stor betydning i forhold til hvad samfundet vælger at huske. Dertil også hvad som vælges at blive glemt. Som undersøgelsen viste har sup-grupper individuelle måder, hvorpå disse skaber forbindelse til fortiden. Som undersøgelsen tydeliggjorde, havde mange hvide amerikanere en tendens til at lægge deres historiske narrativ på familien. Deres familiehistorie var deraf ofte indblandet i store historiske begivenheder. Dertil havde denne gruppe også en tendens til et mere negativt perspektiv i deres historiefortælling, idet de oftere omtalte tilbagegang (Rosenzweig&Thelen,1998:270) og dermed også ønsket om, at vende tilbage til den tidligere storhedstid. Dette stemmer overens med min analyse i forhold til hvad statuen af Robert E. Lee kunne repræsentere og dertil også tænkes at være en af bevæggrundene for selve rejsningen af Robert. E. Lee monumentet. Gennem myten og derigennem hyldesten af en hvid mand, som kæmpede for sin og sit lands levevis fremhæves dermed det narrativ, at denne levevis var den rigtige og at han, samt alle andre som stod på samme side af historien, var i deres gode ret til at leve deres liv på denne måde.

Dog er det muligt gennem en "happening" som fandt sted i juli 2020, i Richmond, Virginia at bevise at dette narrativ kan vendes. Statuen af Lee i Richmond, er ligesom dets fælde i Charlottesville, et af USA's mest berygtede statuer, men denne blev i juli "genvundet" med støtte billeder for bevægelsen Black Lives Matter, hvor ansigter af aktivister blev projekteret op på statuen; Dr. Martin Luther King Jr.¹ Og Harriet Tubman² var blandt aktivisternes valg af billedmateriale. I det omkringliggende område havde man dannet et frirum. Folk samles for at vise deres støtte til Black Lives Matter og samtidig blev et mindre samfund dannet: Folk spiste ude, spillede spil og tog billeder af statuen i dens nye form (Colarossi, 2020). Igennem denne handling kan det argumenteres for, at dette narrativ blev vendt. Fra at være et historisk levn fra en fortid mange ikke vil sættes i forbindelse med, gøres denne nu i stedet til en del af det sociale liv. At erobre det racistiske monument og inddrage dette som det centrale punkt i fællesskabet.

Lee monumentet kan derfor fremstå som stedfæstning af erindringen om sydstaterne i deres storhedstid, ikke blot om borgerkrigen og dennes rædsler. Men ud fra stemmerne i debatten fremgår det mere sandsynligt, at monumentet er rejst for et andet formål. Nemlig for at understrege den strukturerede racisme som fortsat dulmer under overfladen i det amerikanske samfund og som bevægelsen Black Lives Matter forsøger at bekæmpe.

Winston Churchill

Debatten skifter kurs

I de to følgende afsnit udvides det geografiske felt til også at dække Europa – Mere bestemt England og Danmark. Begrundelsen for valget om at udvide undersøgelserne skyldes, at debatten om statuer med kolonial tilknytning har bredt sig som en steppebrand og derfor nu også har indtaget andre dele af verden. Derudover finder jeg det interessant, at en bevægelse

¹ Amerikansk baptistpræst og borgerrettighedsforkæmper (Jensen, den store danske)

² Harriet Tubman også kendt som Sorte Moses eller Bedstemor Moses, var en afro-amerikansk abolitionist. Hun flygtede fra slaveri (Michalsm2015).

Abolitionist – en person som er tilhænger af afskaffelsen af love og praksisser som de finder skadelige eller urimelige. Denne er i særlig grad forbundet med afskaffelsen af slaveriet (Jensen, Den store danske).

som arbejder med ulighed i forhold til sorte og hvide i USA, kan finde indpas i andre lande. Tilmed endda lande med en meget anderledes historie, hvad angår slaveri og kolonier. Hverken England eller Danmark har haft segregations love, derimod har begge lande levet højt på deres koloniale fortid.

Derfor vil der i følgende afsnit blive inddraget tendensen omkring identitetspolitikken, hvor vi i resten af verden oftere og oftere følger trop når skelsættende begivenheder finder sted i USA – At vi i andre dele af verden er hurtige til at se på os selv og vores egen kultur, og finde problemstillinger som vi ønsker ændret. Til trods for at disse måske ikke er de samme eller minder om de problemstillinger, man ser i USA. Man ynder i højere grad at sammenligne, finde lighedspunkter og tilpasse problemstillinger, så de i højere grad passer ind i de debatter og tendenserne man ser fra USA.

Denne del af analysen vil omhandle monumentet til ære for Englands tidligere premiereminister Winston Churchill.

Menneskets historiebevidsthed er et integreret moment i identitetsdannelsen. Derfor er meget historie også særlig påvirket af følelser. Man kan derfor ikke berøre visse dele af historien uden af berøre visse følelser, og ved dette visse identiteter. Som Bernard Eric Jensen skriver:

”Når det til tider er sådan, at så stærke følelser som skam, skyld og vanære kan være knyttet til erindringen om bestemte fortider, er det ikke vanskeligt at forstå, at vi har at gøre med en meget identitetsnær og dermed også særdeles identitetsfølsom historie.” (Jensen, 2012:23)

Overordnet set kan man argumentere for, at menneskers identitetsnærer historie fungere på to niveauer; det individuelle – og det kollektive niveau. På det individuelle drejer det sig om jegét og hvordan dette erfarer, oplever, tænker og handler. På det kollektive niveau ser man dette ud fra gruppen i stedet for jegét. Her handler det om hvordan gruppen erfarer, handler, oplever og tænker (Jensen, 2012:23). Menneskers fællesskaber kan tænkes at afhænge af følelserne, idet fællesskaber kan fremgå som forestillede fællesskaber. Dette kan argumenteres ud fra at forestillingen om fællesskabet i lige så høj grad er gældende, idet dette kan tænkes at holde liv i og give energi til fællesskabet. Ved inddragelse af Halbwachs forståelse af kollektiv erindring ses en lignende tendens. Ud fra Halbwachs pointe omhandlende den kollektive

erindring, manifesteres den kollektive erindringer identiteten hos de enkelte grupper. Det er da de sociale grupper, som afgør hvad der bør huskes, og hvad der bør glemmes. Kollektive erindringer er derfor altid socialt konstrueret.

Den "perfekte" helt

Winston Churchill er det perfekte eksempel på en person som stod på den rigtige side af historien. Han kan dermed argumenteres for at være et symbol på og personificeringen af kampånd og retfærdighed, hvilket ses i den indædte kamp han og regeringen førte mod narcismen under 2. verdenskrig. Den erindring som offentligheden derfor har stedfæstet i form af monumentet, viser derfor hvordan fællesskabet(kollektivt) har valgt at mindes ham. Churchill havde, historisk set siddet i ministerstolen mere end en gang(Herman, 2008), hvilket i særlig grad må tænkes at være begrundelsen for den ophøjede status. Men en ting, som nok mange eksperter nok ikke havde forudset er, at Churchill monumentet skulle blive et så centralt omdrejningspunkt for Black Lives Matter protesterne.

Men som så mange andre store personligheder gennem historien er der også en mørk side forbeholdt Churchill. Dette set i forhold til den måde han udnyttede sine privilegier, sin magt og sin indflydelse mod andre folkeslag og hvordan han i sidste instans var den største forkæmper og fortaler for imperialismen (Herman, 2008). I en Black Lives Matter demonstration i London, lykkedes det en demonstrant at overstrege Churchills navn og derefter spraymale "Was a racist" hen over statuen.

Boris Johnson, nuværende præmierer minister i England står dog undrende overfor denne handling; "Why attack Churchill?" (Johnson, The Daily Telegraph). På den ene side står man undrende og ser på de begivenheder som i øjeblikket udfolder sig verden over, og hvad helt præcis er det som foregår, når en af Englands største ledere – måske endda den største – er nødt til at blive beskyttet og skærmet fra befolkningen?

Det enkelte menneske erindrer som medlem af en gruppe, derfor kan der argumenteres for, at det som i årtier har været erindringen og fortællingen omkring Churchill er dét som gruppen har valgt at mindes. Det kan dermed tænkes at der har, som Aleida Assmann beskriver, været en særlig interesse for denne fortælling og derfor har dette stået stærkere i forhold til det

negative billede. Fællesskabet har valgt at huske det som vi i dag associerer til Churchill, hvilket kan begrundes ud fra at tendensen og samfundsdiskurser var anderledes tidligere. Dette billede understreger dermed også på sin vis, at man i dag har en større tendens til at se på fortiden ud fra nutidige moralske standarder.

"Ms Soames said it was "extraordinarily sad that my grandfather, who was such a unifying figure in this country, appears to have become a sort of icon through being controversial [...] We've come to this place where history is viewed only entirely through the prism of the present," (BBC News, 2020)(barnebarn af Churchill)

Der kan sættes lighedstegn mellem citatet af Ms Soames og Koselleck. Fortiden konstrueres ud fra en forestilling og derigennem tildeles denne egne erfaringer og forventninger.

Det kan tænkes, at bevæggrundene for at Churchill monumentet er blevet så voldsomt kritiseret nu, skyldes at tiden er løbet fra manden bag myten. I og med at erindringer altid tjener nutidige formål, genskaber man fortiden i egen erindring. Alligevel vil billedet smuldre med tiden. For hver gang vi erindrer reduceres noget af den oprindelige oplevelse, og den oprindelige oplevelse vil derfor gradvist udvikle sig til et stereotypisk billede, som former kollektive erindringer (Halbwachs, 1950:33). I forhold til Churchill kan det dermed tænkes at selve mindet af martyren er reduceret til manden. Martyren, som var indbegrebet af dét at være engelsk, indbegrebet af kampånd og retfærdighed, er nu manden som drak og røg i uanede mængder og som nærede racistiske holdninger (Herman, 2008). Idet, at det minde ikke stemmer overens med den fortidige virkelighed, kan sandheden måske tænkes at have ramt hårdere. Erindringens sociale strukturerer, har dermed sammensat et romantiseret billede af en mand, som ikke var perfekt, men hvis eftermæle er blevet sat på piedestal.

Men igen står spørgsmålet; Hvordan kan en hvid, privilegeret mand som for længst er død og begravet, blive en så central del af den nuværende racedebat, omhandlende politivold, ulighed og diskrimination? Diskussionen om statuerne med tilknytning til den koloniale fortid, kan på sin vis argumenteres for at være et forsøg fra den politiske højre-side, samt den siddende regering til at miskreditere Black Lives Matter bevægelsen. Dette mener i hvert fald Dr. Shola Mos-Shogbaminu. Mos-Shogbaminu er advokat og kvindesagsaktivist. Ifølge hende handler det ikke om Churchill monumentet. Dette er i stedet hvad regeringen får det til at se ud som om. Argumentet for dette fremgår i dette citat fra Newsweek:

" For the Black Lifes Matter Protests and the Protesters, this wasn't centered on the statue or on Churchill. The core reason for the protest is for an end to oppressive racism." (Mos-Shogbaminu) (Hudson, 2020)

Mos-Shogbaminu understreger, at Churchill var en leder i en tid hvor England og resten af verden havde brug for det. Ingen kan tage ignorere hans rolle i kampen mod Hitler og Nazityskland, men man kan heller ikke tale om Churchills liv uden at nævne det faktum, at han var racist (Hudson, 2020).

Mange er i dag vokset op med den forståelse, at Churchill var en af de ledere som tog kampen op mod Hitler. Det er først når man bliver ældre at realiteterne sætter ind. Det kan argumenteres for, at det derfor måske ikke handler om selve det faktum, at Churchill var en dårlig leder, men derimod snare det faktum, at vi har ret til at vide at han var meget mere end primærminister under 2. Verdenskrig og krigsveteran. Han var både en stor leder, men også racist.

Selvfølgelig kan det diskuteres om Churchill var racist? Men man kan argumentere for at mange af hans udtalelser ikke ville være accepterede i dag. Som Professor Richard Toye udtaler var Churchill meget eksplicitte i sine udtalelser, hvortil Toye tilføjer, at Churchill var af den tro, at hvide var overlegne.

" He said he disliked Chinese people, he described Indians as a beastly people with a beastly religion, by which he meant Hinduism. He often described Africans as being sort-of childlike. He was certainly criticized during his own lifetime for having outdated, antiquated views on race" (Toye)(Hudson, 2020)

Selv Churchills eget barnebarn Emma Soames giver kritikerne ret i, at hendes bedstefars retorik ikke ville være acceptabelt i dag. Dog understreger Soames ;"[...](Churchill)he was a powerful, complex man, with infinitely more good than bad in the ledger of his life."(Hudson, 2020) Dertil tilslutter hun sig den del af debatten som er fortaler for, at statuen burde flyttes til et museum.

Churchill monumentet har i den senere tid, ligesom mange andre monumenter af personer med tilknytning til den koloniale historie været udsat for en del hærværk. Monumentet af Churchill har endda været genstand for dette til en sådan grad, at den engelske regering besluttede at

inddæmme monumentet i en kasse for beskyttelse, og for at skåne det mod yderligere skade. I forhold til denne voldelige tilgang til problemstillingerne, er det muligt at argumentere for, at selve sagens kerne; racediskrimination, samt den voldelige adfærd fra autoriteter imod sorte, har mistet sit fokus. En udtale fra Englands nuværende premierminister Boris Johnson konfronterer den retning demonstrationerne har taget: " We need to attack the substance of the problem, not the symbols" (Boris Johnson, Artnet news).

På denne måde benægter premierministeren ikke at der er et problem, men sætter i stedet fokus på, at den måde problemet bliver håndteret, samt den måde man forsøger at sætte fokus på samfundsproblemerne, ikke er den rigtige. I denne henseende kan man give Johnson ret, da Black Lives Matter bevægelsen selv understreger at det de ønsker at ændre er de nuværende samfundsproblematikker med racisme.

Forslaget om fjernelse af statuen har endda ført til en række moddemonstrationer (Hudson,2020). Disse ført af den ekstreme højrefløj, hvilket i mange henseender kan argumenteres for at være et paradoks.

Det kan tænkes, at man i dette sagsforhold bedst forklare situationen som et ømtåleligt emne. Når mennesker har identitetspolitiske og erindringspolitiske aktier investeret i de nutidige fortidige fortolkninger, må det, som Jensen også beskriver ikke glemmes at man samtidig, som historieformidler også indlemmer sig i identiteter (Jensen, 2012:25). Men dette er ikke en problemstilling historikere beskæftiger sig med, hvilket kan argumenteres ud fra at historikere alene ser på historie kundskab, og derfor ikke har øje for eller interesse i følelser som frygt, tryghed eller skam, ej heller for identitet eller fællesskab (Jensen, 2012:25).

I forhold til højrefløjens indblanding i debatten, kan det argumenteres for det absurde i at statuens sikkerhed afhænger af en gruppe højrefløjs ekstremister. Disse har vist sig voldelige ikke kun overfor den modsatte fløj i debatten, men også overfor politiet og et stort antal er allerede blevet arresteret (Hudson, 2020).

I forhold til monumentet af Churchill, står vi som så ofte før med to perspektiver. På den ene side kan vi argumentere for at dette var en mand som førte UK gennem en af nationens, for ikke at sige verdens største kriser; symbolet på nationalitet og patriotisme. På den anden side ser vi en mand, som var et produkt af en tid, hvor man ikke anså andre folkeslag for meget andet en underlegende. Hvilken mand skal vi hylde? Dette spørgsmål, hører ikke til et analyseafsnit, men

invitere derimod snarer til en diskussion. Alligevel kan der argumenteres for at dette er vigtigt i forhold til undersøgelserne for dette projekt, netop fordi debatten startet af Black Lives Matter ikke kun involvere racisme længere, men yderligere har koblet sig på Identitetspolitikken; hvor politiske holdninger, som har rod i en bestemt gruppes etnicitet, forsøger at føre deres egen politik ud fra gruppens egen sociale og kulturelle kendetegn (Sørensen, 2018). Dertil også at bevægelsens fokus virker til at have skiftet fra racismediskrimination til retten til at være patriotisk.

Rytterstatuen på Amalienborg

Grupperinger og nyt fokus

Gennem undersøgelserne om erindring i en brydningstid, og hvordan erindring stedfæstes i monumenter, er der valgt også at undersøge dette ud fra et dansk perspektiv. Vi lever i en global verden og som forrige afsnit også understreger har identitetspolitikken påvirket hvordan samfundsdiskurser og normer i dag udfolder sig, når vi taler om historie.

Der er endnu ikke foregået voldelige demonstrationer som dem omtalt i de forrige afsnit, men det er ikke til at vide om dette en dag vil blive til en realitet i Danmark. Dertil kan det heller ikke benægtes, at Danmarks historie indeholder kolonialisme og slavehandel, og det endda i en sådan grad at landet stadig på visse områder er mærket af det. Så sendt som i 2017 kom det endnu engang op til debat om Danmark skulle undskylde til efterkommerne af slaveriet, hvortil regeringen igen afviste en officiel undskyldning (Lisa Storm Villadsen, 2017).

Rytterstatuen af Frederik V er et af de levn som står tilbage og det endda på slotspladsen på Amalienborg til skue for alle besøgende. Begrundelsen for hvorfor rytterstatuen på et tidspunkt kan fremprovokere en form for reaktion, kan man begrunde ud følgende citat af Warring:

”Erindringer er hverken rene kalkulerede kopier af offentligt artikulerede erindringer og socialt cirkulerende erindringer eller entydigt oppositionelle og livshistoriske ’rene’ erindringer. [...] Vi skaber mening i livshistoriske erindringer ved at skrive dem ind i den store historie, når vi søger at knytte diskontinuerte erindringer sammen i fortællinger, og til sidst ophører vi med at skelne mellem, hvad vi selv har oplevet, og hvad der er blevet os fortalt.” (Warring, 2011:20)

Igennem dette gøres det klart, at begivenheder har betydning for sociale grupper, om end vi personligt selv tilhører de grupper eller ej. Mennesker har en tendens til at tilskrive begivenheder betydning og erhverve dette til deres egen erindring, og der af også som en del af deres egen identitet. Endda på trods af, at enkelte mennesker ikke selv har deltaget eller oplevet disse begivenheder. Alligevel forvandles denne erindring til noget personligt, hvilket kan gøre det svært at skelne mellem jegéts egen erindring og fællesskabets. Dette kan argumenteres for at gøre sig gældende i forhold til rytterstatuen. Denne er en del af dansk kulturarv, den er tilmed beskrevet som en af verdens smukkeste og mest livagtige rytterstatuer (Hamlettours), men den er samtidig et levn fra en fortid hvor synet på andre kulturer så markant anderledes ud.

Derfor kan det også argumenteres for, at den arv som statuen repræsentere rammer visse dele befolkningen. Når mennesker skaber deres identitet ud fra en fortid, kan det ikke undgås, at mange rammes af den erindring som f.eks. statuer og dets lignende symbolisere. Hvilket kan begrundes ud fra, at der løbende nu rejses statuer som mest af alt kan beskrives som modsvar til den danske side af kolonialhistorien. *I am Queen Mary* statuen, rejst i 2018 står som den mest prominente af disse. Denne er placeret foran Vestindisk Pakhus i København og er det første rigtige minde om kolonitiden på Jomfruøerne. Dette kan ses som et eksempel på det arbejde som Jan og Aleida Assmann har lavet i forhold til den kollektive erindring. Gennem Jan og Aleida Assmanns fortolkning af den kollektive erindrings forskellige lag kan man forstå kollektiv erindring som en dynamisk udvælgelse, fortolkning og betydningstilskrivning af fortiden. Gennem skiftet fra at se på den danske kolonialhistorie fra et dansk perspektiv, ser man nu skiftet til Jomfruøernes historie. Skiftet vidner om, at den kollektive erindring ikke er fastfrosset i tid, men forandre sig i takt med nutidens behov og ændringer i de magt- og verdenshierarkier, der afgør, hvem som har muligheden for at definere, samt institutionalisere samfundets kulturelle erindring (Drachmann, 2017: 46).

I forhold til den historiske baggrund som ligger til grund for statuens tilblivelse er det ikke muligt at se bort fra, at Rytterstatuen, som også ovenstående afsnit vidner om, er koblet til den danske kolonialhistorie. Men der ligger mere bag denne historie, hvilket vidner om at der var andet som rytterstatuen skulle minde beskueren om.

Rytterstaten af Frederik V blev påbegyndt i 1754, men selve indvielsen skete først i 1771. Denne var en bestillingsopgave finansieret af Asiatisk Kompagni, og dets præsens, A. G. Moltke og skulle være en gave til kongen (Kongehuset). Ud fra dette er det muligt at

argumentere for, at erindring kommer i spil på to måder: 1) Kongen fremstår som en god og magtfuld konge. Selve den måde hvorpå kongen er foreviget; til hest med de typiske magtsymboler i form af laurbærkrans og som midtpunkt vidner om, at kongen er indbegrebet af en magtfuld regent. 2) dette handler om giveren, Moltke. Det kan argumenteres for at Moltke har haft bagtanker i forhold til den ekstravagante gave. Statuen står derfor både som et magtsymbol for kongen, men også for Moltke i form af den rigdom han viser. Her kan der derfor endnu engang inddrages teori af Jezernik idet erindringen afspejler tidsånden og det som der deraf vælges af erindre.

Men dette er naturligvis ikke en del af debatten omhandlende den struktureret racisme i Danmark. Danmark har, som tidligere beskrevet endnu ikke oplevet hærværk mod statuer med kolonial fortid, til gengæld er den danske gren af bevægelsen kommet i massiv modvind. Kritikken hagler groft sagt ned over Black Lives Matter Danmark og ikke mindst over dennes talskvinde Bwalya Sørensen.

Kritikken af Black Lives Matter Danmark.

I slipstrømmen af de danske demonstrationer mod racisme, har medierne beskæftiget sig med spørgsmål i relation til demonstrationerne. Blandt andet var spørgsmålet om hvorvidt det var hensigtsmæssigt at samle 15.000 mennesker i en tid med Covid-19. Desuden handler debatten i Danmark i stedet om hvorvidt den danske gren af bevægelsen har fordrejet budskabet og i virkeligheden lavet Black Lives Matter om til Brown Lives Matter. Derudover står flere kritikere og argumentere for at navnet er blevet udvandet yderligere og dermed gøres det til Muslims Lives Matter (Nørgaard, 2020).

Man kan i Danmark diskutere om der er en sag så stærk som den man ser i USA. Selve skiftet vidner om, at Bwalya Sørensen og Black Lives Matter Danmark, ingen sag har, idet man ikke ser samme problemer med racisme i Danmark som i USA. Derfor virker det ligegyldigt at Sørensen hidser befolkningen op om "Den hvide mand" og påpeger den hvide mands skyld og "White Supremacy".

I stedet for at tale Black Lives Matters sag i Danmark og udrydde racismen, som den ses i landet, laver Sørensen det modsatte. Hun opildner til modstand mod de "de hvide". I dette tilfælde de danskere som har opbygget landet. Det kan argumenteres for, at hun gør Danmark mere polariseret.

Demonstrationen i juni 2020 i København er et eksempel på denne polarisering. I front var Sørensen, der gennem dagene forinden var genstand for kritik, efter det var kommet frem, at der var udformet en række særlige retningslinjer ved demonstrationen. Dette betød, at deltagere med hvid hud skulle stille sig bagerst i demonstrationen.

"Jeg bad om, at de(sorte) kunne komme foran, så de kunne stå sammen. Som sort person har man traumer, som andre ikke har [...] Nå jeg går til begravelser og bryllupper, så kommer familie og nære venner foran." (Hagemann-Nielsen, 2020. Dr.nyheder.)

Sådan begrundes Sørensens beslutningen om at lade personer med anden hudfarve end hvid, komme forrest i demonstrationen. Men dette er ikke i orden, mener deltagende demonstranter. Jamil og Julia Fearington var deltagere til demonstrationen. De har en afroamerikansk far og har derfor fulgt med i debatten. De glæder sig derfor over, at der på globalt plan er kommet så stort et fokus på sortes rettigheder, men ærgrer sig alligevel.

"Bwalya Sørensen har gjort et stort stykke arbejde. Lige nu er der så mange, der er lydhør for den her problematik, men jeg synes, det er så ærgerligt, hvis der er nogen, der lukker ørene, hvis det bliver forplumret med nogle forkerte budskaber, hun sender ud." (Hagemann-Nielsen, Jamil Fearington, 2020, DR.nyheder)

Dertil kritiseres også Black Lives Matters ledelsesstrategi. Jamil Fearington siger blandt andet at "Jeg kunne godt tænke mig, at nogen tog styringen, så man mere er med til at forene folk end splitte folk." (Hagemann-Nielsen, Dr.Nyheder, 2020) Begrundelsen for dette kommer søsteren Julia Fearington med "Det her er ikke en kamp mellem sorte og hvide. Det er en kamp imod forskelsbehandling og racisme." (Hagemann-Nielsen, Dr.Nyheder. 2020)

Det fremstår derfor underligt, at Sørensens retorik vidner om at splitte befolkningen i sorte og hvide, når dette er modsat hensigten for bevægelsen. Jan E. Jørgensen(V) skriver følgende til dette på sin Twitter konto:

"Først skulle Danmarks første dansk-afrikanske minister @mattiastesfaye smides i fængsel. Nu bliver @Enhedslisten og @amnestydk kaldt racister. Mon det er muligt at finde en dårligere talperson for en ellers vigtig sag #BlackLivesMatterDK end Bwalya Sørensen?" (Twitter, Jørgensen, 15:18-9.jun.2020)

Endvidere er den danske indfødsretsprøve også kommet i søgelyset, hvor harmløse Facebook brugere er ude efter udlændingeminister Mattias Tesfaye (S). Sagen stammer fra 2020 og bunder i en, efter Facebook-brugernes mening, racistisk spørgsmålsformulering i den netop afholdte indfødsretsprøve. Spørgsmålet lyder: *Hvilken vare blev hentet i Afrika*, hvorefter svaret for dette spørgsmål er slaver (Hedin, et.al. 2020)

Personen som har igangsat debatten og retter denne mod Tesfaye, er debattør og tidligere radiovært Mary Consolata Namagambe. På både Facebook og Instagram opfordrer hun alle, der finder formuleringen problematisk, til at kontakte udlændingeministerens, så han kan tage affærer. Men gennem videre undersøgelser, kan man hurtigt komme frem til, at Tesfaye intet har at gøre med spørgsmålet. Spørgsmålet stammer nemlig hverken fra den officielle indfødsretsprøve eller fra det tilhørende læringsmateriale, som bliver udbudt som pensum til prøven. Derudover er det heller ikke myndighederne, men et privat firma, som står bag øvelsen. Det er derfor ikke konkretiseret hvorfra spørgsmålet stammer fra.

Selve debatten som kører i Danmark omkring Black Lives Matter bevægelsen, virker derfor til at have skiftet spor og udviklet sig til en politisk omgang mudderkast. Det handler ikke om koloniale statuer og slaveri, dertil virker det heller ikke længere som om, at debatten handler om racisme eller de samfunds strukturerer som Black Lives Matter mener bibeholder racistiske mønstre. Dette skyldes måske, at Europa ikke har samme tradition for brugen af sort, hvid eller brun hud som identitetsskabende. Derimod identificerer man sig måske snarere til den etniske oprindelse man nu engang har.

Siden drabet på Floyd har man i USA set dagevis med vold, mord og ødelæggelser udført af sorte amerikanere og hvide venstreorienterede. Disse optøjer er, som også nævnt i den førnævnte demonstration i København, blevet mødt med sympatierklæringer. Disse har taget den amerikanske sort-hvide retorik til sig og fordømt den amerikanske racisme. Generation identitær, en patriotisk ungdomsbewægelse tilslutter sig kritikken. De mener ikke at europæere har samme fokus på hudfarve som amerikanere, men at europæere i større grad har fokus på den etnokulturelle identitet; vores historie, kultur og folkelige kontinuitet. Ungdomsbewægelsen udtaler tilmed at europæere ikke er ” [...] defineret ved noget så overfladisk som vores hudfarve.” (Generation identitær, 2020)

Man kan ikke komme udenom at amerikansk kulturimperialisme er stærk. Hverdagen er gennemsyret med amerikansk musik og underholdning. Ligeledes ser man hvordan der i løbet af ganske få år er sket en amerikanisering af den akademiske verden, og at man som studerende næsten ikke kan undgå at komme i kontakt med en akademiseret amerikansk racediskurs. I det virkelige liv, rundt om i Europa har der været demonstrationer, fyldt med importerede amerikanske slogans. Den før omtalte vold har også spredt sig, men i den mere rolige ende af skalaen ser man, også i Danmark, et stort antal mennesker, som måske ikke ellers er særligt politiske, har kopieret den amerikanske tendens og opslået sorte billeder på deres sociale medier.

Det er muligt at argumentere dette ud fra identitetspolitikens diskurs i forhold til at dette i høj grad vidner om en stigende identifikation med det amerikanske. Noget, som i det store hele særligt kan skyldes, at mange befolkninger i Europa i dag mangler rodfasthed. Vores egen kultur er ikke spændende, så der pumpes dermed en ny kultur ind gennem de verdensomspændende mediekoncerner.

Bliver vi historieløse? Debatten spidser til.

Mennesket har til alle tider været et socialt væsen og levet i fællesskaber. Det kan kendetegnes ved at det orientere sig og skaber mening i tid. For at etablere, fastholde og udvikle disse fællesskaber har det været essentielt at kunne konstruere en form for fælles grundlag, altså de fælles erindringer, som binder mennesker sammen. På denne måde lever man i en gruppe med fælles liv, fælles fortid og fælles historie, som samtidig konstruere en fælles identitet.

Bliver vi historieløse, hvis vi fjerner statuer med tilknytning til den koloniale historie og slaveri? Dette er et af de spørgsmål som i særlig grad har fyldt debatten om at fjerne statuer af personer med tilknytning til kolonialhistorien og slaveriet. Men er dette også tilfældet?

Som indledningen beskriver skaber mennesker en fælles identitet, ud fra den fælles fortid.

Samfundet tillægger dermed monumenter en særlig betydning i forhold til erindring. De er som beskrevet tidligere manifesteringen af erindring. Men i forhold til den debat som nu deler befolkninger på tværs af landegrænser opstår spørgsmålet hvad vi helt

præcis vil få ud af at fjerne disse statuer. Den forargelse som ødelagte eller vandaliserede statuer af tidligere koloniherrer og slaveejere har skabt, kan overordnet ses på to måder. På den ene side kan denne ses som et udtryk for hvor dybt den strukturelle racisme rækker. Hvor det på den anden side kan vidne om, at mennesker værner om deres kulturarv og er villige til at beskytte denne.

På hver side af debatten virker argumenter til at flyve over hovedet på folk. Det er tydeligt at demonstranterne anser disse statuer og monumenter som selve manifestationen på den undertrykkelse, den sorte befolkning har levet i igennem et halvt årtusind. Mens den anden side af debatten kan argumenteres for blandt andet at se statuer som et link til fortiden.

Selvfølgelig kan det ikke benægtes, at nogle af disse statuer har en tilknytning til slaveriets historie. Og at nogle endda tilmed har en direkte forbindelse dertil, men hvad vil det ændre hvis vi fjernede dem? Vi kan ikke ændre fortiden. Vi kan ikke ændre vores forfædres handlinger, eller på nogen måde hjælpe de mennesker det gik ud over.

Naturligvis kan vi heller ikke se bort fra det faktum, at mange af disse statuer kan fremstå som et evigt symbol på hvides magt og overlegenhed over for den sorte befolkning. Her kan jeg trække på mit udvalgte kildemateriale i form af statuen af Robert E. Lee. Til spot og spe har sorte i generation måttet acceptere dennes placering og samtidig også bevæggrundene for rejsningen af denne. Men har en statue virkelig den magt? Det er jo ikke statuen som tilskriver sig selv betydning, men det samfund, som den er placeret i, som tillægger denne de racistiske symbolikker. Hvordan kan fortidige statuer vidne om nutidig racisme?

Dertil er statuens liv heller ikke statisk. Dennes "liv" ændrer sig med tiden og dertil også dennes betydning for samfundet. En ting er hvad den nutidige racisme har af betydning for den sorte befolkning i dag, men skal fortidens ekstreme undertrykkelse bruges som bevis på de raceproblematikker som finder sted i dag?

En statue symboliserer mange ting blandt andet stolthed. Denne viser at nationen har været, eller stadig er stolt af den eller den pågældende person – Vi kan ikke komme uden om at dette til trods er derfor, den står til åbent skue. Diskussionens centrale kerne er blot om vi kan stå inde for det vi vælger at sætte på piedestal. Om vi som det civiliserede samfund vi er, virkelig kan og vil stå inde for det i generationer?

Det er præcis dette som gør, at man kan argumentere for, at det er nødvendigt at se på debatten udefra. At se på historien objektivt og også være realistisk. Set i et dansk perspektiv står man ikke midt i debatten. Det kan diskuteres om landet overhovedet oplever den, idet der endnu ikke er begået hærværk og vold på kulturarv som set i England. Alligevel er det danske landskab prydet af gamle monumenter, statuer af konger og vigtige kulturpersoner. Mange af disse stammer fra en tid før slavehandelen endelig blev afskaffet i 1803 (først i 1848 på de dansk-vestindiske øer) (Natmus).

Man kan ikke komme uden om, at Danmark var en slavenation, men spørgsmålet om hvordan man skal håndtere dette mørke kapitel er stadig ubesvaret. På den ene side står man med det faktum at det er umuligt at ændre fortiden. Man kan ikke fjerne denne del af historien, lige så vel som man heller ikke kan tage de handlinger tilbage, den forfærdelige behandling mange mennesker blev udsat for.

Der kan tilmed argumenteres for, at det er meget vigtigere at lære af historien end af gå efter tilfældige symboler i det offentlige rum. For hvad nytter det at fjerne statuer, når disse på sin vis blot er levn fra en fjern fortid. For hvor stopper det henne? Skal man begynde at rive nogle af de gamle palæer fra 1700-tallet ned i København? Disse er i dag fredet, men vil denne fredning kunne redde bygningerne i det lange løb, hvis først ilden får fat. Palæerne er i bund og grund koblet til den koloniale historie idet bygningernes eksistens udelukkende skyldes den indtjening, landet fik på slavehandel. Hvor er forskellen? Må bygningerne forblive, men statuerne fjernes? Det kan diskuteres at man på denne måde bare skaber huller i historien. Hvilket på sin vis giver mening i det man på denne måde vil komme til at skulle vælge hvad som er samvittighedsrent nok til at skulle stå til eftertidens generationer. Men det kan vel diskuteres om historien overhovedet er statuen. Statuen kan vel blot ses som et bevis for, at denne person blev anset af fortiden til at være vigtig nok til at blive foreverget. "Historien" bør man vel lede efter i historiebøgerne, men dette leder blot tankerne hen i mod, at selv disse jo er skrevet ud fra en udvalgt erindring.

Man kan som tidligere nævnt ikke fjerne historie, hvor til nogen måske vil tilføje desværre. Hvilket naturligvis kunne forklares med hvor rart det kunne være at fjerne alt det ubehagelige og grimme, og vaske tavlen ren. Ingen samvittighedskvaler og ingen gammel nag. Men sådan fungere verden ikke og det må man også acceptere.

Selvfølgelig virker det underligt, at folk kan modsætte sig fjernelsen af modbydelige mennesker i det offentlige rum, men disse personligheder blev jo ikke anset som værende modbydelige. De var som omtalt før, personligheder man var stolte af og det endda til en sådan grad man ønskede dem forevigt.

Nye fortællinger

Gennem analysen af det inddragede materiale i form af de fire meget forskellige monumenter og mindesmærker er der et meget tydeligt gennemgående tema; Racisme. Der kan ikke ses bort fra, at dette er hvad hele debatten handler om, forskellen mellem de forskellige cases er blot, at dette kommer til udtryk på forskellig vis og med vidt forskelligt fokus. Men gavner det overhovedet noget når man taler om at fjerne monumenter og mindesmærker, at der er så stort fokus på racisme?

Aldrig mere statuer?

I dag gennemgår vi en transformation. Samfundet er i opbrud. Det kan diskuteres at man er i fuld gang med at bevæge sig væk fra en forståelse af at racisme er noget, der har med afsenderen at gøre, til nu ene og alene at være bestemt af modtageren. Med denne forståelse kan det diskuteres om vi decideret risikere at miste tilliden til hinanden.

I forhold til spørgsmålet om, om racisme eksisterer som enten systematisk eller strukturel og om dette overhovedet findes, i Danmark kan diskuteres. Nogle svare nej, andre mener det er et decideret absurd spørgsmål at stille; naturligvis har man da det. Igennem denne del af diskussionsafsnittet vil der ikke blive diskuteret om hvorvidt dette eksistere i Danmark, men fokus vil i stedet ligge på de problematikker, som findes mellem den intentionelle og den opfattede racisme. Det virker i denne debat, omhandlende statuer som værende en del af problematikken, at der er delte meninger om hvornår og i det hele taget også hvem som krænker hvem.

Begrundelsen for, at personer og institutioner gør sig skyldige i racisme, kan forklares med, at dette udelukkende afhænger af hvorvidt modtageren oplever sig diskrimineret på baggrund af sin etnicitet eller race, og på ingen måde om, hvorvidt afsenderen har tiltænkt det sådan eller om afsenderen i det hele taget nærer racistiske forestillinger og/eller intentioner. Man kan på mange områder se dette i debatten omhandlede statuer med en kolonialfortid.

Indtil for nyligt kunne man argumentere for, at selve essensen for racismedebatten handlede om, at ikke-intentionel racisme stadig er racisme. Herigennem ønskede man at påpege de diskriminerende strukturer og den adfærd, som eksisterer på baggrund af ubevidste generaliseringer på baggrund af hudfarve (Matthiesen, 2019). Men det kan diskuteres om dette stadig er tilfældet. Under indflydelse af tidens identitetspolitik virker fokus til at være skiftet. I dag handler det udelukkende om modtageren. Den krænkede minoritetsperson ved alene, om racisme har fundet sted, og den anden part kan hverken sætte sig ind i eller udtale sig om det.

Axel Honneth beskriver gennem sin teori om anerkendelses - og krænkelserformer menneskes fundamentale behov for selvrealisering, og hvordan dette behov kan blive tilfredsstillet i det menneskeliv, der udlever sig i en given social og samfundsmæssig kontekst. Denne bygger på selvstændighed i både en individuel, men også kollektiv form, på ligeværdighed og gensidighed, og grundlæggende også på, at forskellige kulturer og individer søger anerkendelse. Honneths teori kan derfor opstilles i tre anerkendelsesformer: den følelsesmæssige anerkendelse, den retlige anerkendelse og den sociale anerkendelse (Nørgaard, 2005: 64), hvor af Honneth beskriver den følelsesmæssige anerkendelse for den mest basale. Denne anses også som forudsætningen for de øvrige former. Den følelsesmæssige anerkendelse opnås i kærlige relationer. Honneth ligger vægt på at dette ikke nødvendigvis skal forstås som værende romantiske eller erotiske relationer, men omfatter både venskaber og familiære bånd; altså alle relationer som indeholder kærlighed og omsorg. Omsorg er ifølge Honneth fundamental for menneskets selvtillid og derfor også essentiel for mennesket hvis dette skal indgå i sociale relationer. Den anden anerkendelsesform; den retlige anerkendelse, også kaldet kognitiv respekt, sker når en person får sikret en række grundlæggende rettigheder. Disse giver individet muligheden for at handle frit og ud fra egne værdier. Det opleves her i gennem medborgerskab. Den sidst nævnte form for anerkendelse; den sociale anerkendelse. Opnås igennem relationer til grupper eller fællesskaber. Herigennem opnår

individet anerkendelse gennem sine evner og sin deltagelse i fællesskabet og skaber herigennem selvværdsættelse (Nørgaard, 2005: 64).

Det kan argumenteres for at denne teori i mange henseender kan ligges ind over den tendens som i øjeblikket finder sted i det offentlige rum. Dette skyldes, at fraværet af anerkendelse, ifølge Honneth kan føre til psykiske eller sociale skader. Den retlige anerkendelse er som beskrevet tidligere en forudsætning for individets selvrespekt, hvor af en krænkelse af denne sker når individet får frataget rettigheder og ekskluderes (Nørgaard, 2005: 65).

I forhold til statuerne med den koloniale fortid eller med tilknytning til slaveriet, virker det som om, at samme tendens er gældende. Der kan argumenteres for at bevæggrundene for ønsket om fjernelse af statuer udelukkende kan findes ved de personlige følelser hos minoritetsgrupper og ikke ved den historie eller den kulturarv statuerne repræsenterer. Andre som står uden for denne gruppe, vil aldrig kunne forstå disse følelser. Endvidere vil andre uden for denne gruppe, mere præcist hvide, heller aldrig kunne udtale sig om dette, netop fordi denne part aldrig historisk set har oplevet nogen form for undertrykkelse.

Selvfølgelig ses også statuer, som Robert E. Lee monumentet, som i sit fortidige virke som ideologisk hævet pegefinger kan argumenteres for at skulle fungere som et symbol på segregation mellem sorte og hvide, og dermed også kan ses som et symbol på undertrykkelse. Yderligere kan denne også ses som et skræmmende bevis på hvad en enkelt organisations arbejde kan føre til, i forhold til (mis)brug af historie.

Men alligevel forekommer debatten meget ensidigt. Det kan ikke desto mindre ignoreres, at samfundstendensen i dag vidner om et skifte, ikke blot i holdninger, men også etik. Særligt når der i denne definition af strukturel racisme ikke skeles til intention, men udelukkende modtagelsen.

Intentionen om at rejse monumenter til ære for mennesker, som har ydet en exceptionel indsats, vidner om stolthed. Stolthed over mennesket og stolthed over handlingen. Men effekten som man ser i dag, vidner om, at denne handling dømmes racistisk uden at være skabt med denne intention. Selvfølgelig må man ikke glemme, at verden engang var anderledes og selvfølgelig skal man også huske, at der selv i dag lever mennesker, som ikke mener at alle mennesker er lige meget værd. I denne sammenhæng er det naturligvis godt at der bliver sagt fra. Vi er alle en del af problemet og derfor bør vi alle være med til ændre og løse de

problemstillinger som racisme fører med sig. Men alt som denne diskussion forsøger at belyse er, at retten til at føle sig krænket også kan overdrives og misbruges.

Dette begrundes ud fra, at problemet med den oplevede racisme, potentielt kan udvikle sig til et uendeligt fænomen – skruen uden ende, som aldrig stopper. Man finder som regel altid det man leder efter og hvis man kun søger racismeproblematikkerne, vil man også opleve dem oftere. Hvis man sidestiller den oplevede racisme med den intentionelle, kan det tænkes at man kommer til at svække det multikulturelle samfund vi lever i. Begrundet ud fra, at vi i den multikulturelle virkelighed vi lever i, vil være præget af frygten for at blive stemplet – Enten som racist eller som sympatisør med nogle af historiens største skurke.

Historien er ikke hugget i sten

Er vores nutidige moral bedre end fortidens? Bør statuediskussionen også se på nutidens ugerninger?

Debatten om de mange statuer, som repræsenterer historiske personer, kan ikke benægtes at have forbigået nogle vigtige aspekter i forhold til forståelsen af fortiden og nutiden. Forstår man denne gennem nutidens eller datidens moralske kodeks?

De seneste mange protester som nu har spredt sig verden over har sat fokus på, at nogle statuer og monumenter repræsenterer mennesker, der har deltaget i handlinger, som man nu i dag betegner som umoralske. Dette er en bekymring man bemærker, og som især kommer til udtryk i de landsdækkende aviser gennem overskrifter som "retouchering af fortiden" eller "historie-fornægtelse"

Det kan tænkes, at Columbus, kong Leopold II af Belgien og Sydstatsgeneralen Robert E. Lee på sigt vil forsvinde fra vores historie. At de på sigt vil blive skrevet ud af historiebøgerne, når deres statuer ikke længere ses på pladser og gader. Alligevel kan det diskuteres om dette egentlig vil være tilfældet – Risikoen for dette virker nærmere som værende på niveau med at Hitler skulle forsvinde fra Tysklands historie og/eller at Stalin skulle forsvinde fra den Østeuropæiske historie. Alligevel kan der argumenteres for, at debatten om de forskellige statuers skæbne snart bør komme til en afslutning – Der bør snart tages en beslutning, ellers kan det tænkes, at man meget snart ikke længere finder hele statuer.

Det kan diskuteres hvor vigtig denne debat er for samfundet, men det kan ikke benægtes at de problematikker som bliver taget op, er centrale for samfundets videre udvikling, samt hvilken kulturarv man viderebringer til næste generation. På denne måde er det positivt at se, at en sådan debat nu for alvor er blevet sat i gang. Dette vidner måske om en fremtid, hvor man kan tale om den vestindiske arv som en del af den turistinformation man ser om Københavns smukke bygninger fra 1700-tallet. Eller man kan tale om "hele" mennesker, ikke kun martyrer eller helte, men at man kan se mennesket bag fortællingen – Et menneske som indeholder både godt og ondt. Hele fortællingen skal med.

Når de mænd, hvis statuer bliver væltet nu, er blevet kaldt store, er det vigtigt at vi stiller spørgsmålet; Store for hvem?

Det interessante i denne debat er nemlig også det som er blevet udeladt. Forskellige professorer har tidligere kritiseret de handlinger, der var sket i fortiden, men disse understreger samtidig at målestokken ikke kan være datidens moralske kodeks (Thyssen). Selvfølgelig kan der ses en vis sandhed i dette, men det kan samtidig opfattes som om, at sorte først nu, gennem nutiden moralske kodeks har forstået at forbrydelser rettet mod dem er forkerte eller at slaverne i sydstatene først efter 1861, kunne se det modbydelige i at være en del af det samfundssystem.

Pointen her er, at det netop ikke er tiderne som har moral, men mennesker. Dertil kan der argumenteres for, at ikke alle mennesker deler samme syn på verden – Ligeledes bør man vel heller ikke antage, at mennesker tidligere tænkte ens. Derfor er det vigtigt at diskutere hvem disse store mænd, som blev foreviget, var store for.

Er nutidens morale mere korrekt end datidens?

Det er muligt at diskutere om der ligeledes findes andre aspekter i denne debat, der ligeledes er blevet forbigået. Dette kan f.eks. være spørgsmålet om, hvordan man kan ophøje vores nutidige moral som værende bedre eller mere korrekt. Hvordan har man opnået et højere moralsk niveau i vores samfund i forhold til tidligere tiders samfund? Hertil kunne svaret være; gennem vedvarende aktivisme.

Det kan diskuteres om dette egentlig er grunden, men gennem denne form for kritisk tænkning bliver det muligt at se og kritisere det forkerte i måden, hvorpå grupper i samfundet er blevet behandlet. Det, at denne kritik er vedvarende og fastholder sine påstande

gør, at det på et tidspunkt kan ændre bevidstheden i befolkningen. Først herefter vil forandringerne ske. Intet nyt vil ske hvis ingen søger en ændring. Det kan diskuteres om denne opfattelse også kan også vendes. Ingen ønsker, at ændre et samfund man trives i? Man kan derfor diskutere om der er startet en ny kamp, men denne gang kan det argumenteres for at denne ses fra et højere moralsk niveau. De "store" ønsker naturligvis aldrig at opgive deres privilegier. Hvortil man kan tilskrive de seneste demonstrationer mod racisme som et af eksemplerne på dette.

Det kan diskuteres om der i spørgsmål om moral, findes et regelsæt som har været gyldig til alle tider. På den ene side kan man diskutere at det gør der, på den anden side, nej. Helt simpelt kan man tillægge den måde hvorpå man opdrager børn som et universelt moralkodeks, begrundet ud fra, at "Hvis man mener, at noget begået mod dig er forkert, så må dette også være forkert begået imod andre." Helt simpelt "Gør ikke noget mod andre du ikke vil, at andre skal gøre mod dig." Denne opfattelse er meget fin, men den falder igennem når man begynder at se på spørgsmålet om hvordan vi ser på andre mennesker. Hvis ikke man anser et andet menneske som lige så meget værd, måske endda ikke som et individ, vil dette moralkodeks smuldre.

Alligevel kan denne forsimplede version af morale godt bruges i denne debat. Begrundet ud fra, at hvis denne ikke inddrages kan det diskuteres om vores videre moralske fremskridt overhovedet vil kunne finde sted.

Denne kan nemlig argumenteres for at være til stede ved alle fredsbevægelser begrundelser for vedvarende fred. Denne kan endda argumenteres for, at være en del af den fundamentale filosofi hos mange både nutidige og fortidige aktivister.

Det kan diskuteres at hele debatten i sidste ende kan resultere i en mangelfuld historie, retoucheret til eftertiden. Men fraværet for de ovenstående centrale spørgsmål, må på en måde vel heller ikke ses som et forsøg på at hvidvaske historien? Kan det som udspiller sig i debatten virkelig ses som et forsøg på at beskytte de nuværende privilegier blandt nogle segmenter i samfundet. Eller vil man fortsat forblive status quo, hvis ikke man stiller spørgsmålet om hvad man kan lære af historien, samt hvad man selv kan gøre. Diskussionen om fortidens ofre er værd at tage, men er man ikke også nødt til at se ind af? Man bør vel først og fremmest lægge mærke til egne handlinger, konsekvenserne af disse, samt ofrene. I stedet for at fokusere på fortidens ugerninger, kan man argumentere for vigtigheden i at ændre fokus til nutidens

ugerninger og derigennem diskutere den nutidige moralske værdig. Det kan diskuteres om dette skifte ikke oftere vil kunne resultere i, at en person ikke fravælges grundet hudfarve, eller at en anden person ikke overfaldes grundet sin etniske herkomst. Ved at se på nutidens problemstillinger frem for, at fokusere på fortiden symboler, vil man måske kunne skabe virkelige forandringer.

Giver mindesmærker mening i dag?

Giver det stadig mening i dag, at holde erindringer i live gennem fysiske, stedlige monumenter og mindesmærker?

”Et monument er i sin ældste og mest originale forstand en menneskelig frembringelse, rejst med det specifikke formål at holde enkeltstående menneskelige bedrifter eller begivenheder (eller en kombination deraf) i live i fremtidige generationers bevidsthed.” (Riegl, 1903)

Gennem denne opfattelse af monumenter og mindesmærker, underforstår en homogen, kollektiv erindring. Dertil fremstilles statuer som samfundsmæssigt vedvarende. Hvilket kan diskuteres om dette virkelig harmonere med den individualisme og kulturelle mangfoldighed, samt store omskiftelighed, som kan siges at være kendetegnende for vores samtid.

I dag ser man naturligvis eksemplet på fornyelse af monumenter – og mindesmærketraditionen, hvilket blandt andet kan ses i retningen af en bredere repræsentation. Desuden er den samfundsmæssige varighed også taget op til revision, idet midlertidighed er blevet et udbredt virkemiddel. Et eksempel på dette kunne være gennem performancekunst.

Man kan diskutere, om mindesmærker i dag overhovedet giver mening, dertil kan man også diskutere om det overhovedet giver mening, at rubricere kunstværker som monumenter og mindesmærker. På en måde kan disse vel i praksis kategoriseres som socialt engageret kunst: en kunstform, som vil have beskueren til at reflektere, og herigennem måske se nutidens samfundsproblemer i øjnene – Herunder endda måske problemer som har dybe rødder i fortiden.

Yderligere kunne man måske endda gå så langt som at sige, at selve begreberne monument og mindesmærke er forældet? At disse, i deres oprindelige forståelse, ikke længere

er tidssvarende. Som beskrevet er mange nye former for mindearbejde begyndt at komme frem og disse er ikke permanente, men midlertidige. Dertil arbejder mange med nye begreber.

Billedkunstnerne La Vaughn Belle og Jeannette Ehlers står bag kunstværket *I am Queen Mary* fra 2018. I deres arbejde omtaler de ikke på noget tidspunkt monument eller mindesmærke, og det på trods af, at kunstværket forholder sig eksplicit til et specifikt historisk stof og erindrer om fortidige hændelser. I stedet bruger de derimod betegnelser såsom mindeskulptur eller stedsspecifikt værk. Hvilket i nogen grad giver mening, men som også kan ses som et eksempel på leg med ord.

Denne udvikling kan diskuteres værende en del af den nye, sproglige udvikling. Dette kan ses som værende en forlængelse af begreberne mod- og antimonumenter, som kan anslås at få sit gennembrud gennem den sidste del af det 20. Århundrede (Haakonsen, 2021).

Det kan argumenteres for at man, ved at styre væk fra de konventionelle betegnelser bevæger sig væk fra traditionen. Og dette som værende et udtryk for, at man måske er i færd med at bevæge sig væk fra monumenter og mindesmærker som erindringsform i det offentlige rum. I forhold til debatten omhandlende statuerne med forbindelse til slaveriet, ser man ønsket om at disse statuer skal fjernes, men kun få udtalelser om, at erstatte disse med noget andet. Alligevel har man igennem den seneste årrække set en fremvækst af nye statuer, hvortil man måske kan begrunde dette som "sidste krampetrækninger". Er samfundet på vej hen imod en ny måde at erindre historien på? Bør man helt droppe tanken om statuer i fremtiden? Det er en nærliggende tanke, særligt set i lyset af den seneste debat.

Alligevel kan man mene at dette nok ikke er den vej det går. Man behøver ikke fjerne monumenter, men man bør måske revurdere monumenter og mindesmærkers fundamentale egenskaber som erindringssteder.

For selvom den øgede fremvækst af nye statuer, kan tilskrives "krampetrækninger", kan argumenterne for fremvæksten også tyde på en revival af statuemonumentet³. Dog med andre intentioner omhandlende hvad man ønsker at mindes.

³ I Central Park, New York opstillede man i 2020 det første monument siden 1965: Women's Rights Pioneers Monument. I London kom ligeledes en ny statue i 2020 - en meget omdiskuteret nøgen kvindeskikkelse til midt om den britiske forfatter Mary Wollstonecraft (Haakonsen, 2020).

Nye tider

Monumenter og mindesmærker i dag, såsom mindeplader eller – sten, lever op til intentionen, uden kunsten som mellemed. Men det må ikke ignoreres at kunstneriske nytolkninger tit føre nye steder hen, hvilket der i lyset af debatten kan argumenteres for at man måske har brug for.

Det kan ikke benægtes at vi lever i en tid, hvor problemer såsom diskrimination, undertrykkelse og undertvingelse er kommet i fokus som aldrig før og det endda med en ny gennemslagskraft. Der insisteres i dag på forandringer, og vigtigst, der handles. Groft sagt kan det derfor siges at gamle statuer rives ned, så nye kan vokse frem.

Begrundelsen for dette skifte, kan som også nævnt tidligere gennem dette projekt, ses i lyset af, at man i dag forsøger at rette op på den skæve repræsentation. Men på trods af denne udlægning, kan man alligevel ikke komme udenom det faktum, at det fortsat er den traditionsbundne skabelon, som fører an: denne værende den naturalistiske figuration, bronze eller marmor og på høj sokkel.

Begrundelsen for fastholdelsen af det traditionsbundne kan diskuteres, men overordnet ses ud fra to punkter: 1) Man kan groft sagt ikke finde på andet. 2) Til dels ser man gennem denne traditionsbundne form, en måde at mime traditionen, dertil ser man til dels også, at dette skaber forskydninger. Hvilket kan tilskrives som værende præmissen for kunstbegrebet. Et godt eksempel på dette kunne være *I am Queen Mary* statuen. Denne bygger på det genkendelige, men dette omdirigeres, og kan argumenteres for i stedet at vække undren og skabe en kritisk refleksion.

Men der eksisterer alligevel problematikken ved at vende sig mod denne statueskabelon per automatik. Selv med intentionen om at omdirigere det genkendelige, er der mange faldgrupper. For det første er der faren for, at nye statuer "falder igennem" de bliver glemt, overset og tilmed endda usynlige i gadebilledet. For det andet kan disse reproducere de samme tankeprocessorer, som hele statuedebatten i øjeblikket køre på, hvor dele eller måske hele samfundsgrupper bliver glemt – hvor undertrykkelse og marginalisering igen kommer i fokus,

men fra andre perspektiver. Man vil måske bedst kunne beskrive dette som at gå fra den ene yderlighed til den anden.

Det er muligt at argumentere for, at man ikke kan komme uden om, at der er nødt til at ske en omdirigering i samfundets måde at erindre. Men hvordan dette skal ske, er stadig uvist. Det kan diskuteres om denne nytænkning bør vokse frem af en kunstnerisk praksis og fra case til case, og samtidig i relation til den specifikke kontekst. Men dette virker som et meget overfladisk svar, derfor vil jeg forsøge at uddybe dette ved at inddrage en nyere statue; A Surge of Power (Jen Reid).

Illustration 5: A Surge of Power (Jen Reid), 2020 (Huffingtonpost.co.uk)

Denne statue kan argumenteres for at være et godt eksempel på den omdirigering, som måske kan være løsningen på de problematikker vi i øjeblikket ser. Dertil kunne denne form for modsvar til statuerne med den koloniale histories vise sig endnu mere udbredt i fremtiden. Statuen forestiller den sorte demonstrant Jen Reid, som står med hævet, knyttet næve. Selve statuen ser meget lille ud, i forhold til den sokkel som den er placeret på, men statuen fremstår alligevel kraftfuld. Hendes gestus er i iøjefaldende og uvant og vidner om en

magtdemonstration, som ligeledes er i kontekst med selve værket. Begrundelsen for soklens malplacerede størrelse i forhold til selve statuen skyldes dette, at denne oprindeligt ikke er møntet på denne statue. Selve soklen stammer fra 1895 og bar indtil for ganske nyligt en statue af Edward Colston en af eftertidens mest kendte slavehandlere (Haakonsen, 2021).

Statuen af Colston har længe været omstridt og som mange andre statuer med tilknytning til slaveriets historie, blev denne revet ned af vrede demonstranter og smidt i havnen. Kort efter denne episode udfoldede sig en ny situation. Jen Reid stillede sig på soklen og udførte den nu ikoniske gestus; Denne nu værende et symbol på styrke, modstand og solidaritet.

Selve statuen af Reid blev skabt i hast og placeret uden myndighedernes viden, blot fem uger efter fjernelsen af Colston statuen. Denne er derfor skabt i et andet og noget lettere materiale (resin) (Emelife, The guardian: 2020), hvilket bruges til 3D printning.

På trods af, at selve materialevalget adskiller sig markant fra andre statuer, ser man alligevel en statue som igen er holdt i den naturalistiske stil og på sokkel. Men det kan herigennem tilføjes, at hvis ikke efterligningen havde været tilfældet, kunne man diskutere om det ville have skabt samme fokus i offentligheden. Skabelonen efterlignes, med det afgørende twist, som udstiller traditionernes slagsider. Slavehandleren Colston erstattes af en sort kvinde, navngiven og udenfor magtens inderkreds. Hun er ikke en del af eliten. Det kan argumenteres for at intet er tilfældigt hos Reid statuen, denne er lavet i sort resin, hvilket langt fra er kutyme, dertil er denne lavet i naturlig størrelse. Valget for dette kan diskuteres som værende en kommentar til Colstons forherligelse.

Reid statuen skabte meget sympati i befolkningen, men denne blev hurtigt fjernet igen. Allerede et døgn efter installationen (BBC, 2020). Alligevel kan man sige at dette lever op til det skifte som man ser i øjeblikket, hvad angår statuer. Disse placeres ikke ud fra et ønske om at skulle stå til evig tid. Intentionen er kun midlertidig, hvilket på sin vis også kan argumenteres ud fra valget af materiale. Selv hvis statuen ikke var blevet fjernet, kan det diskuteres hvor længe denne ville have kunnet udstå vind og vejr.

Statuen af Reid levede op til intentionen om at sætte fokus på racisme og undertrykkelse. På grund af dette, behøver denne derfor ikke skulle stå til evig tid, idet dette fra begyndelsen aldrig havde været den egentlige hensigt, men det kan diskuteres hvad man i bund og grund vil få ud af de midlertidige monumenter og mindesmærker på den lange bane. Som udgangspunkt er der ingen grund til at droppe statuer i fremtiden, ej heller nogen grund

til at fjerne dem, som eksistere i dag, men det kan alligevel tænkes at det vil være på sin plads med fornyelse. Selvfølgelig vil den naturalistiske figuration, som oftest nok være den fortrukne skabelon, men essensen er blot at man husker at medtænke traditionens medbetydninger. At man ser sammenhængen. Statuer rummer fortsat det forhold at man skildrer og fortolker menneskelig eksistens. Den kan igangsætte mangeartede følelser, måske netop fordi de forstiller mennesker, som ligner os.

Konklusion

Gennem undersøgelsen af det inddragede kildemateriale i form af de tre monumenter kan det konstateres at erindring kommer til udtryk på forskellige måder i forskellige sammenhænge, samt at monumenter med tilknytning til den koloniale historie og/eller slaveriet historie, påvirker befolkningen i forskellig grad.

Dette projekt har vist, at det står klart, at monumenter har en stor betydning i forhold til hvordan samfundet vælger at mindes. Spørgsmålet om hvad mindesmærker repræsenterer i det offentlige rum er stadig hen i det uvisse, men overordnet set kan dette ud fra mine undersøgelser besvares ved at disse er rejst til minde om historiske begivenheder, som dermed for tildelt en erindringsværdig betydning, men denne betydning afhænger i særlig grad af samfundsdiskurser. Monumenter er ikke blot historiske pejlemærker, men tjener også andre formål. Disse er med til at definere, hvordan vi forstår vores fortid, hvad og hvordan vi erindre, og hvad vi dermed også ikke erindre. De fungerer som markørerne for vores kollektive, men også individuelle erindring. Mindesmærket er derfor ikke uskyldigt. Det er et erindringssted som tjener et politisk formål. Monumentet underbygger en bestemt politisk eller ideologisk dagsorden, men kan siges at producere en bestemt version af fortiden. Dette er også begrundelsen for, at Black Lives Matter bevægelsen finder statuerne med den koloniale fortids tilstedeværelse i det offentlige rum, problematisk. Den strukturelle racisme som bevægelsen argumenterer for fortsat findes i samfundet, har jeg, gennem dette projekt kunnet se kommer til udtryk gennem symboler og ikoner. Men jeg har også kunnet konstatere at racisme i alt for høj grad er blevet en alt for ofte brugt beskyldning. Hertil henvises der til den ikke intentionelle racisme, som i mange henseender blot bunder i uvidenhed og/eller misforståelser.

Selve den debat, som igennem de sidste mange måneder, for ikke at sige år, kan man konstatere er løbet af sporet. Fra at være en kamp mod struktureret racisme, er kæmpen blevet et spørgsmål mellem lov og ret. De anarkistiske tendenser og voldelige handlinger som bevægelsen har vendt sig i mod, kan i sidste instans risikere at ødelægge flere års arbejde. vi kan alle blive enige om, at selve kampen mod diskrimination af hudfarve, er et nobelt og nødvendigt arbejde, men hvorfor skal hærværk, vold og dets lige

Spørgsmålet ligger derfor i beslutningen om, hvilken erindring et monument skal tilskrives, hvordan denne opretholdes, på vegne af hvem og med hvilket formål.

Litteraturliste

Bøger

- Assmann, A. : *A Review of "Cultural Memory and Western Civilization Functions, Media, Archives"* Cambridge, UK: Cambridge University Press (First English Edition, 2011)
- Assmann, J.: *Communicative and Cultural Memory*, 2008. Assmann, A. *Canon and Archive*, 2008.
- Cultural Memory Studies: *An International and interdisciplinary Handbook*. Eds. Astrid Erll et. All. Berlin/New York: de Gruyter, 2008.
- <https://www.let.leidenuniv.nl/pdf/geschiedenis/cultural%20memory.pdf>
- [https://www.academia.edu/19139801/Astrid Erll Ansgar Nunning Cultural Memory Studies An International and Interdisciplinary Handbook](https://www.academia.edu/19139801/Astrid_Erll_Ansгар_Nunning_Cultural_Memory_Studies_An_International_and_Interdisciplinary_Handbook)
- Assmann, J. : *Collective Memory an Culturel Identity*, New German Critique 65, 1995.
- <https://www.jstor.org/stable/488538?refreqid=excelsior%3A085f37b915da85ac6e8c511376be6137&seq=1>
- Assmann, J.: *Religion and Collective Memory: Ten Studies* 2006
- <https://books.google.dk/books?id=U9M5I6D-WyYC&printsec=frontcover&hl=da#v=onepage&q&f=false>
- Collier, L. : *Black Lives Matter: From a Moment to a Movement*, Greenwood, ABC-CLIO, LLC, 2018
- <https://books.google.dk/books?id=5nxqDwAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=da#v=onepage&q&f=false>
- Drachmann, E. P.: *Toldbodens nye droning – den danske kolonialismes im/materielle aftryk*, Slagmark – tidsskrift for idéhistorie, (75), 45-58. 2017 -
- <https://tidsskrift.dk/slagmark/article/view/124134>
- Feagin, Joe. Et.all : *Racist America: Roots, Current Realities, and Future Reparations*. Forlag, Taylor and Francis, 2000.
- Gillis, J. : *Memory and Identity: The History of a Relationship*, i: Gillis, John(ed.), *Commemorations. The Politics of National Identity*. West Sussex: Princeton university Presse. 1994
- Halbwachs, M. : *La Mémoire collective*. Paris Presses Universitaires de France, 1950
- Halbwachs, M. : *The Collective Memory*, opr. La Mémoire Collective, der blev færdiggjort i 1941, men udgivet i 1950. New York: Harper Colophon. Halbwachs, Maurice (1950), (4. udgave 1968) : La Mémoire Collective. (Engelsk udgave, 1980: The Collective Memory).
- Halbwachs, M. : *On Collective Memory*. 1925. Edited, translated and with introduction by Lewis A. Coser, University of Chicargo Press, 1992.
- https://books.google.dk/books?hl=da&lr=&id=ejfnDwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP8&dq=maurice+halbwachs+collective+memory+&ots=6ZxuOI9Im&sig=ry-CWYFuM4Wkqvgxw-7uXvLCR8c&redir_esc=y#v=onepage&q=maurice%20halbwachs%20collective%20memory&f=false
- Jezernik, B. Academia:2021 <https://uni-aas.academia.edu/Bo%C5%BEidarJezernik>
- Jezerniks, B. : *No Monuments, No History, No Past: Monuments and Memory, After Yugoslavia*. 2012

Koselleck, Reinhart : *Future Past: On Semantics of Historical Times*, oversat af Tribe Keith, Cambridge: MIT Press. 1985.

<file:///Users/sofiepaaske/Downloads/Koselleck%20Futures%20Past.pdf>

Nora, P. : *Mémoire Collective*, i: Le Goff, Jacques, et al., ed.: *La Nouvelle Histoire*, (engelsk udgave) (1978)

Nora, P. : *Entre Mémoire et Histoire. La problématique des lieux*, i: Nora, Pierre, ed.: *La République*, (=Les lieux de mémoire, bd.1), s.xv-xlii. (Engelsk udgave: Nora, Pierre (1989) :

Between Memory and History: Les Lieux de Mémoire, i: *Representations*, no.26, 1989. 1984

Riegl, A. : *The Modern Cult of Monuments*, 1903 <https://kunsten.nu/journal/steder-til-erindringen/>

Rosenzweig, R. & Thelen, D. : *The Presence of the past: Popular uses of history in American life*. New York, Ny: Columbia University Press. 1998

<https://lawrencegroves.blogspot.com/2018/09/download-presence-of-past-pdf-books-free.html>

Rosenzweig, R. CHNM, 2006 <https://chnm.gmu.edu/2006/03/>

Thelen, D. : *memory and American history – Journal of American History*, Volume 75, Issue 4, March 1989. <https://www.jstor.org/stable/1908632?seq=1>

Touré : Cullors P. : *Black Lives Matter- A Year Inside the Black Lives Matter Movement : How America's new generation of civil rights activists is mobilizing in the age of Trump*. Rolling Stone, 2017. <https://www.rollingstone.com/politics/politics-news/a-year-inside-the-black-lives-matter-movement-204982/>

Artikler

Atuire, Caesar Alimsinya: *Black Lives Matter and the Removal of Racist Statues. Perspectives of an African*. 2020. <https://journals.ub.uni-heidelberg.de/index.php/xxi/article/view/76234/70950#info>

Burke, P. : *History as Social Memory*, i: Butler, T. ed.: *Memory. History, Culture and the Mind*. The Georgia Historical Quarterly, Volume 84. nr. 1(Spring 2000). Published By Georgia Historical Society. 1989

Glickman, Simon og David G. Oblender.: "*Carmichael, Stokely 1941-1998*." *Contemporary Black Biography*, redigeret af David G. Oblender, vol. 26, Gale, 2001, s. 25-28. Gale Virtual Reference Library.

Harlan, Louis R : *Booker T. Washington: Fremstillingen af en sort leder*, 1856–1901, Oxford, 1972.

Herman A. : *Gandhi and Churchill – An Epic Rivalry that Destroyed an Empire and Forged our Age*, Bentham Book, 2008 bog

Jensen E. B. : *Ondt I historien – Mellem erindring og glemsel, Den vanskelige historien*, 2012

Artikel <http://bernardericjensen.dk/wp-content/uploads/2012/02/Ondt-i-historien.pdf>

Joseph, Peniel E.: *Stokely: A Life, Basic Civitas*, New York City, 2014.

Lowenthal, D. : *The Past is a Foreign Country*. Volume 9, nr.3. the Field in Public. History: Planning the Curriculum (summer, 1987) Published University of California Press. 1985

Nørgaard, B. : Axel Honneth og en teori om anerkendelse 2005.
https://socialpaedagogik.dk/udvalgte artikler/britta noergaard_axel_honneth_og_en_teor_i_o_m_anerkendelse.pdf

Race, Richard W. : *Analysing ethnic education policy-making in England and Wales*, 2001
https://www.sheffield.ac.uk/polopoly fs/1.71426!/file/race_article.pdf

Warring, Anette: *Kollektiv erindring – et brugbart begreb?* Erindringens politik, Roskilde Universitetsforlag, 1996. 205-233 https://kub.ku.dk/biblioteker/sc/sc-bokse/minerva/minerva_2015.pdf

Warring, A. : *Erindring og Historiebrug - Introduktion til et forskningsfelt*. Institut for Kultur og identitet, Roskilde universitet. 2016 <https://tidsskrift.dk/temp/article/view/24845/21754>
Young, James E. : *The Texture of Memory. Holocaust Memorials and Meaning*. London: Yale University Press. 1993

Hjemmesider

<https://chnm.gmu.edu/essays-on-history-new-media/essays/?essayid=42> Rosenzweig biografi

<https://npgallery.nps.gov/NRHP> National Park service.

<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/greatcoat> Cambridge dictionary

<https://www.alamy.com/stock-photo-winston-churchill-inspecting-bomb-damage-in-the-house-of-commons-debating-50047096.html> alamy

<https://www.kongehuset.dk/menu/nyheder/historien-bag-rytterstatuen-af-frederik-5> Kongehusets hjemmeside

<https://www.greelane.com/da/humaniora/historie-og-kultur/stokely-carmichael-biography-4172978> - Stokely Carmichael: Civil Rights Leader, der skabte betegnelsen "Black Power", 2019

<https://www.greelane.com/da/humaniora/historie-og-kultur/w-e-b-du-bois-innovative-activist-45312> - Biografi a WEB Du Bois, sort aktivist og lærd, 2020

<https://www.greelane.com/da/ressourcer/for-undervisere/booker-taliaferro-washington-6424> - Livet for Brooker Taliaferro Washington, African American Educator. 2020.

<https://www.greelane.com/da/humaniora/historie-og-kultur/booker-t-washington-1779859> - Biografi af Brooker T. Washington, tidlig sort leder og underviser. 2020

Habermas, J. : *Arbejde, Kærlighed og anerkendelse*. Axel Honneth. Information, 2009.

<https://www.information.dk/moti/2009/08/arbejde-kaerlighed-anerkendelse>

Day, E. : #BlackLivesMatter: The Birth of a Civil Rights Movement. The Guardian. 2015.
<https://amp.theguardian.com/world/2015/jul/19/blacklivesmatter-birth-civil-rights-movement->

Tometi, O. : Celebrating MLK Day: Reclaiming Our Movement Legacy, Huffington. 2015.
<https://www.huffpost.com/entry/reclaiming-our-movement-l b 6498400>

Biondi, M. : The Radicalism of Black Lives Matter. In these Times. 2016.
<https://inthesetimes.com/features/black-lives-matter-history-police-brutality.html>

Fabian, J. et.all. Trump defiant: Blame on both sides in Charlottesville. The Hill. 2017
<https://thehill.com/homenews/administration/346668-trump-there-were-two-violent-sides-in-charlottesville>

Parker, E., et. All. : #BlackLivesMatter and the Power and limits of social Media. Emily Parker. 2016. <https://medium.com/@emilydparker/how-blacklivesmatter-resembles-activism-in-the-authoritarian-world-24d1200864f630618178>

Kern, S. : Black Appraisals of Black Lives Matter – Part 1. Woodson, 2020 Gatestone institute.
<https://www.gatestoneinstitute.org/16503/black-lives-matter-appraisals>

Creitz, C. : Ex-civil rights activist says Black Lives Matter using “low-income black America...to promote insurrection”. Fox News. 2020. <https://www.foxnews.com/media/bob-woodson-black-lives-matter-insurrection-anarchy>

Tatum, B. Ex-US Police Officer talks “Black Lives Matter”, taking a knee & protests – Brandon Tatum. The Sun. 2020. <https://www.youtube.com/watch?v=a9LdwtW2eJw>

Colarossi, N. : Photos show how the Robert E. Lee statue in Virginia has been reclaimed to support the Black Lives Matter Movement. Insider. 2020 <https://www.insider.com/robert-e-lee-statue-repurposed-black-lives-matter-images-2020-7>

Reeves, J. : Robert E. Lee and the Black Lives Matter. 2020.
<https://reevesjw.medium.com/robert-e-lee-and-black-lives-matter-6d42924c25c5>

Howard, P. : Resolute and defiant as ever, Churchill’s statue is revealed. The Times. 1973.

Nazaryan, A. : Black Lives Matter, Descendant of Confederate Gen. Robert e. Lee tells Congress, urging removal of racist symbols. Yahoo!News. 2020 <https://news.yahoo.com/black-lives-matter-descendant-of-confederate-general-robert-e-lee-tells-congress-urging-removal-of-racist-symbols-090002770.html>

Contreras, Russell. : How Robert E. Lee went from hero to racist icon, The times of Isreal. 2017.
<https://www.timesofisrael.com/how-robert-e-lee-went-from-hero-to-racist-icon/>

Morris, S. : Texbook “Know Alabama” Justified Slavery, Praised Cenfederacy to Schoolchildren. BirminghamWatch. 2020 <https://birminghamwatch.org/know-alabama-justified-slavery-praised-confederacy-schoolchildren/>

Thorsen, Niels. : Martin Luther King, den store danske. 2020
https://denstoredanske.lex.dk/Martin_Luther_King

Michals D. : Harriet Tubman(ca.1820-1913), biografi. 2015.

<https://www.womenshistory.org/education-resources/biographies/harriettubman#:~:text=Known%20as%20the%20%E2%80%9CMoses%20of%20her%20people%2C%E2%80%9D%20Harriet,African%20American%20woman%20to%20serve%20in%20the%20military>

Thorsen, N. : Abolitionisme (bevægelse imod slaveri) USA ca. 1770-1920. Den store danske . 2009.

[https://denstoredanske.lex.dk/abolitionismebev%C3%A6gelse imod slaveri?utm_source=denstoredanske.dk&utm_medium=redirect&utm_campaign=DSDredirect](https://denstoredanske.lex.dk/abolitionismebev%C3%A6gelse%20imod%20slaveri?utm_source=denstoredanske.dk&utm_medium=redirect&utm_campaign=DSDredirect)

Johnson, The Daily Telegraph 2020

<https://www.telegraph.co.uk/politics/2020/06/14/rather-tear-people-should-build-others/>

BBC News, 2020. Mrs Soames, barnebarn af Churchill <https://www.bbc.com/news/uk-53033550>

Hudson, A. 2020 <https://www.newsweek.com/churchill-statue-black-lives-matter-protest-1511361>

Rea, N. Boris Johnson, Artnet News <https://news.artnet.com/art-world/boris-johnson-winston-churchill-monument-1886954>

Storm Villadsen, L. 2017 <https://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/debatten-om-en-officiel-undskyldning-for-slaveriet-i-dansk-vestindien-1998/>

Bo Sørensen, R. : hvad taler vi om, når vi taler om Identitetspolitik? Artikel i Dagbladet information, 2018. <https://www.information.dk/kultur/2018/11/identitetspolitik-egentlig-maaske-kan-bondekultur-borgerrettighedskampe-mumidalen-goere-klogere>

Hamlettours <https://hamlettours.com/da/amalienborg-slotsplads/>

Møller Fabricius, J. : Omstyrtet af statuer er fast bestanddel af omstyrtelse af samfund, Kristelig dagblad. 2020. <https://www.kristeligt-dagblad.dk/kommentar/fordoemmelse-af-eftermaelet>

L.B. Jensen, S. : Erindringskultur som Volsapologi: Om Historiske monumenter i Sydstaterne.

Kristelig Dagblad. 2017. <https://www.kristeligt-dagblad.dk/debat/erindringskultur-som-voldsapologi.-om-historiske-monumenter-i-sydstaterne>

Beetham, S. : Confederate Monuments: Southern Heritage or Southern Art? Panorama, Journal of the Association of American art, 2020. <https://editions.lib.umn.edu/panorama/article/little-of-artistic-merit/confederate-monuments/#marker-9844-1>

Nørgaard, M. Ekstrabladet, 2020 <https://ekstrabladet.dk/nyheder/samfund/har-tabt-sutten-og-danskernes-opbakning/8158188>

Holm Thomsen, K. : Det er ikke så svært at samle ind, som Black Lives Matter gør det til, Sørensen, 2020. Dr.nyheder <https://www.dr.dk/nyheder/detektor/detektor-det-er-ikke-saa-svaert-samle-ind-som-black-lives-matter-goer-det-til>

Hagemann-Nielsen, F. : Bevægelsen bliver forplumret med hendes budskaber. DR.nyheder. <https://www.dr.dk/nyheder/indland/kritikken-hagler-ned-over-black-lives-matter-talskvinde-bevaegelsen-bliver>

Tuxen, M. : Talskvinde for Black Lives Matter i vredesudbrud: Kalder Amnesty for racister. 2020. <https://www.bt.dk/samfund/talskvinde-for-black-lives-matter-i-vredesudbrud-kalder-amnesty-for-racister>

Matthisen, R. : Racismen forsvinder ikke fordi du er flinkt menneske. Fyens stifttidende. 2019. <https://fyens.dk/artikel/racismen-forsvinder-ikke-bare-fordi-du-er-flinkt-menneske>

Twitter, Jørgensen, 15:18-9.jun.2020

Hedin, T, et.all. : Kendt debattør hænger fejlagtigt Tesfaye ud for at stille racistisk spørgsmål i indfødsrøtsprøven, 2020 <https://www.tjekdet.dk/faktatjek/kendt-debattoer-haenger-fejlagtigt-tesfaye-ud-stille-racistisk-spoergsmaal-i>

Thyssen : De skikkelser som knejser i bronze på torvene var uden tvivl grådige og selvhøjtidelige – Men glem ikke at se også var store engang. Politiken. <https://politiken.dk/debat/debatindlaeg/art7823885/De-skikkelser-som-knejser-i-bronze-p%C3%A5-torvene-var-uden-tvivl-gr%C3%A5dige-og-selvr%C3%A5dige.-Men-glem-ikke-at-de-ogs%C3%A5-var-store-engang>

Black Lives Matter: Multikulturalismens fallit og de progressives hykleri, Generation identitær, 2020 <https://identitaer.dk/2020/black-lives-matter-multikulturalismens-fallit-og-de-progressives-hykleri>

Stoklund Larsen, B. : Jeg ville nødig betro Bwalya Sørensen min stemme i diskussionen om racisme i Danmark. Kristeligt dagblad. 2020. <https://www.kristeligt-dagblad.dk/debat/bwalya-soerensen-er-ikke-satire>

Haakonsen, M. : Steder til erindring. Kunsten.nu.Journal. 2021 <https://kunsten.nu/journal/steder-til-erindringen/>

Gray, J. Sculpture of Black Lives Matter Protester Jen Reid removed from Edward Colston Plinth. Huffingtonpost.co.uk. 2020. https://www.huffingtonpost.co.uk/entry/jen-reid-marc-quinn-edward-colston-sculpture-brisol_uk_5f0fef21c5b619afc3fd2413

Emelife, A. : Hope flows through this statue: Marc Quinn on replacing Colston with Jen Reid, a Black Lives Matter Protester. The Guardian: 2020 <https://www.theguardian.com/artanddesign/2020/jul/15/marc-quinn-statue-colston-jen-reid-black-lives-matter-brisol>

Jen Reid: Black Lives Matter statue to go from Colston plinth, BBC, 2020 <https://www.bbc.com/news/uk-england-brisol-53423415>

Friederdorf, C. : How to distinguish between Antifa, White Supremacists, and Black Lives Matter. The Atlantic, 2017 <https://www.theatlantic.com/politics/archive/2017/08/drawing-distinctions-antifa-the-alt-right-and-black-lives-matter/538320/>

U.S. History: Last Week Tonight with John Oliver. 2020 <https://www.youtube.com/watch?v=hsxukOPEdgg>

Gilmore, E. et.all. : Somewhere in the Nadir of African American History, 1890-1920. Yale University, National Humanities Center Fellow. http://nationalhumanitiescenter.org/tserve/freedom/1865-1917/essays/nadir.htm#_ednref1

Griggs, B. : Protests over Confederate statue shake Charlottesville, Virginia. CNN, 2017

<https://edition.cnn.com/2017/05/15/us/charlottesville-lee-monument-spencer-protests-trnd/index.html>

Møllersen, J. : Ideer på historiens skraphaug og statuer som bør fjernes. Debatt- din mening gir mening. 2020. <https://debatt1.no/ideer-pa-historiens-skraphaug-og-statuer-som-bor-fjernes/>

Gøttsche, N. : Hvorfor vælter der statuer i hele den vestlige verden? Fortiden er afgørende i racisme-debatten. Zetland. 2020. <https://www.zetland.dk/historie/s8x7XDn0-a85EWR0n-04051>

Hudson, A. : How has Winston Churchill become a central figure in the British Black Lives Matter debate? Newsweek, 2020 <https://www.newsweek.com/churchill-statue-black-lives-matter-protest-1511361>

Slaveriets afskaffelse 1848, Nationalmuseets hjemmeside, Natmus

<https://natmus.dk/historisk-viden/temaer/danmarks-kolonier/dansk-vestindien/slaveriets-afskaffelse/>

Presioso, J. : Demonstranter hugger hovedet af Columbus-statue i Boston. Ritzau. 2020.

<https://knr.gl/kl/node/232149>

Coughlan, S. : Don't hide history, says Oxford head in statue row. BBC News. 2020

<https://www.bbc.com/news/education-52999319>